

SEPTEMBER

LA VIDA ESPIRITUAL

1980

**QUONDO
VENI**

Todos “edificamos” la Iglesia

La Iglesia está presidida por el Papa y los Obispos, que son los principales sucesores de los Apóstoles de Jesús. Con ellos colaboran más directamente los presbíteros y los otros ministros de la comunidad. Pero la Iglesia no son solamente sus pastores. La Iglesia somos cada uno de nosotros, todos los bautizados. Y todos nosotros estamos llamados a “edificarla”, con los dones que cada uno ha recibido del Espíritu.

Muchas veces nos quejamos de los defectos de la Iglesia, y con razón. La Iglesia debe reformarse constantemente, en sus miembros y en sus estructuras, tratando de volver una y otra vez a lo que el Papa Juan XXIII llamaba “la pureza de sus orígenes”. Pero no olvidemos que la Iglesia es una comunidad de pecadores. Y por lo tanto, nunca será perfecta. También a través de sus defectos, la Iglesia va preparando el Reino de Dios.

En los últimos años se está viviendo un proceso de cambio muy profundo dentro de la Iglesia, a impulsos de una corriente renovadora que culminó en el II Concilio Vaticano. Y uno de los frutos de ese cambio es el movimiento ecuménico que trata de lograr la unidad de todos los cristianos —ortodoxos, evangélicos y católicos— en un sola Iglesia de Cristo.

Pregovori o pmladi

Pomlad in mladost imata enako lastnost. (slovenski)

Dobra letina je odvisna od pmladi,

dober dan od tega, da vstaneš zgodaj. (kitajski)

Je v mladih letih setev, bo v starih dobra žetev. (slovenski)

Ni zime brez snega, ni pmladi brez cvetja

in ni veselja, če ga nimaš s kom deliti. (srbski)

Češnjevo cvetje in beračeva molitev ne izda dosti. (slovenski)

En cvet še ne naredi pmladi. (slovenski)

April in maj dajeta moko za vse leto. (španski)

Človeka pomlad pride le enkrat. (slovenski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO 47

SEPTEMBER 1980

Kdo je Marija - zate in zame?

Morje doživlja plimo in oseko. Valovi se dvigajo, hitijo proti obali, dosežejo višek, se razlijejo in nato upadejo ter se umaknejo.

Vrstijo se letni časi: prvi cvetovi naznanjajo pomlad, dnevi se daljšajo in vsi vemo — kmalu bo poletje; potem listje zagori v barvah in začne odpadati, življenje odhaja; dež, mraz, po nekaterih deželah sneg, vse to naznanja zimo v pričakovanju, da bo spet prišla pomlad. To je ritem življenja.

Tudi Marijino češčenje v Cerkvi raste in pada po zanimivi krivulji, ki je na moč podobna tej črti življenja. Ne moremo reči, da nenehno raste. Doživljamo dobe, ko smo naenkrat z velikim navdušenjem na Marijinem obrazu odkrili potezo, za katero smo mislili, da je še ne poznamo. Potem se vse umiri, upade, v pričakovanju, da bo mladost dala novega zagona iskanju in življenju.

Po drugem Vatikanskem zboru smo do nedavnega živeli v času oseke. Morje je bilo nizko, valovi so odhajali. Gotovo je bil to eden izmed znakov splošne zbežanosti in brezbriznosti za verska vprašanja. Toda tudi mnogi kristjani so menili, da Marije ne potrebujejo več. Nekateri so z razmišljanjem in iskanjem odkrili pravi Jezusov obraz in si niso mogli več čisto določno predstavljati, kaj naj bi v njihovem življenju pomenila Marija. Naučili so se odkrivati Boga v vsakdanjih dogodkih, spoznali so bogastvo božje besede, naučili so se moliti tudi med branjem jutranjega časnika. Prenovljeno evharistično bogoslužje jim je na široko adprlo vrata v „presveto“, kjer se hranijo s kruhom močnih za pričevanje in boje, ki jih čakajo v življenju. Odkrili so bistveno, zakaj bi še potrebovali pomoč? Čemu naj bo rožni venec

od molitvenem bogostizju? Tisti, ki so radi na tekočem v bogoslovnih vprašanjih, niso morda lahko imeli takoj pri roki teološke knjige, ki bi solidno, trezno, v sedanjem občutju in v sodobni govorici razmišljala o Mariji. Odkrili so Jezusa, čemu jim bo Marija?

Nemara je bilo to eno izmed znamenj časa. Saj je celo kardinal Šeper na marijanskem kongresu v Zagrebu leta 1971 povedal: „Včasih smo dejali: O Mariji nikoli dovolj! Danes pravimo: O Mariji čisto dovolj!“

Pa je tudi temu sledila reakcija. Že sam koncil je potrdil trdne temelje glede Marijinega češčenja. In sedanji krmar božjega ljudstva Janez Pavel II., najpristnejši predstavnik današnjega vernega človeka, s svojo osebno otroško ljubeznijo do Matere božje in s svojo prepričljivo besedo spet izžareva moško pa prisrčno pobožnost do Marije v krščanski svet.

Poživiti morava pobožnost do Marije morda tudi ti in jaz. Kot neločljivi del pristnega krščanskega življenja. Ne gre za to, da bi utrjevali nove resnice o Mariji. Preprosto moramo ponovno odkrivati, kaj pomeni Marija in njeno češčenje v življenju slehernega kristjana.

Kdo si, Marija?

Ni je težko predstaviti, saj teoretično dobro poznamo njeno vlogo v božjem odrešilnem načrtu. Kdo pa je Marija zate, zame, morava odkriti vsak zase. Morda še najlaže v otroškem pogovoru, kjer jo bomo spraševali kakor svojo mater.

Modri z Vzhoda so odkrili Jezusa, ko so našli Marijo. Morda bi bilo treba rodovom druge polovice dvajsetega stoletja pomagati odkrivati Marijo, da bi bolje spoznali Jezusa.

N A Š A P E S E M

Pri Materi na skali
smo upanje iskali,
smo Jezusa našli,
smo v trnje ga povili
in v groblje položili,
s solzami bičali.

Saj bil je Jezus z nami
in živel za gorami
in z nami bičan bil
in trkal je na vrata
in iskal, iskal brata,
krvavi pot potil.

In takrat so nas križali,
do groba nas ponižali,
prebodli nam srce,
vse naše bolečine
so vtisnjene v doline
kot v prtlj Veronike.

Pri Materi na skali
ljubezni smo iskali,
smo Jezusa našli,
ga v srce zaklenili,
lepo ga poprosili ljubezni vseh
ljudi.

France Bevk

O ČITNA GREŠNICA

V shodnici
so ji njegove besede
prebudile
speče
dno.

Šla je za Njim.
V farizejevi hiši
je jokajoč
sedla k Njegovim nogam,
jih močila
z solzami,
brisala
s svojimi kostanjevimi lasmi,
jih poljubljala
in mazilila
z blagim
dišečim oljem.

Njena ljubezen
se je odpirala,
je dehtela
kot alabastrna
posodica
ob lažno žolti,
karminasti,
temnosivi
blazini pred njo.

Mir,
Njegov mir

je stopal vanjo,
se pogrezal
globlje in globlje,
spokojno zasegal
nove kraje,
ki jih je pravkar
v sebi zazrla,
novo pomlad,
z novimi
lastovkami in mlini.

Kot sveža mavrica
so se bočile
nad njeno
novo deželo
besede:
„...ker je mnogo
ljubila.“

Ko ji je rekel:
„Pojdi v miru,“
je vstala,
se okrenila,
odšla,
a začutila,
da se z Njegovim
mirom v sebi
še za korak
ne bo od Njega
odmahnila.

Vladimir Truhlar

Človekova prihodnost je ogrožena

Ko človek prebere papežev govor pred UNESCO (organizacija Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo) 2. junija v Parizu, dobi vtis, da je Janez Pavel II., ta človek visoke osebne kulture, komaj čakal to priložnost in da je povedal stvari, ki so mu posebej ležale na srcu.

Njegov govor je treba gledati v celoti. Iztrgati iz njega samo tisto, kar je komu všeč ali ni všeč, bi bila napačna predstavitev doslej enega najvažnejših papeževih govorov. Kot vrhovni poglavar Cerkve in kot ena največjih moralnih avtoritet v današnjem svetu (to mu je pred kratkim priznal tudi avstrijski kancler Bruno Kreisky) je pogumno povedal stvari, ki jih je današnjemu svetu treba povedati, ne glede na to, ali bo deležen hvale ali graje.

Kako zagotoviti človeku srečno bodočnost? Človek rad živi od umetnosti in razuma, je rekel že sv. Tomaž Akvinski. Brez kulture ni človeka vrednega življenja. Kultura je osnovna razsežnost človekovega bivanja na zemlji. To pa ne izključuje različnosti kultur, v katerih se razvija človek. Ta je nosilec, predmet in cilj kulture, nenehno poudarja papež in iz tega ob luči evangelija izvaja potrebne sklepe. Ni važno, kaj človek „ima“, temveč

kaj človek „je“. Pri kulturi govorimo najprej o njenem odnosu do človekove narave, potem šele o zvezi s svetom in njegovim proizvodi. Človeška kultura odseva različne sisteme proizvodnih razmerij, toda početnik kulture ni sistem, temveč človek. Človeka pa je treba razumeti v njegovi duhovni in totalni stvarnosti. Ne smemo absolutizirati ne telesa ne duha, čeprav ima duhovno prednost pred materialnim.

Vatikan ima pri UNESCO stalnega opazovalca. V njegovi navzočnosti gleda papež „organično in ustvarjalno vez med vero nasploh in krščanstvom posebej ter kulturo. Ta vez je ustvarila mnogovrstna dela v različnih zgodovinskih dobah in na vseh celinah. Posebej moram omeniti, da Evropa od Urala do Atlantskega oceana, tako v zgodovini vsakega posameznega naroda kakor celote, priča o tej povezavi med krščanstvom in kulturo.“

Evangelij in Cerkev spoštuje ta človekovo dostojanstvo in si prizadevata, da bi človek postal vedno bolj — človek. Papež se zaveda, da mu bodo nekateri kritiki ugovarjali, vendar naj mu nihče ne zameri, če bo povedal naslednjo zgodovinsko skušnjo: „Kjer so odpravili verske ustanove, kjer misli in dela, ki jih navdihuje vera, predvsem krščan-

Janez Pavel II. je 18. X. 79 kronal podobo Marije Pomagaj

stvo, nimajo domovinske pravice, opazujemo, kako ljudje znova iščejo iste vrednote zunaj institucionalnih poti, ko soočajo svoja človeška spoznanja in težnje z vsebino krščanskega oznanila.“

Vrnimo se spet h kulturi. Njena prava naloga je vzgoja. Po njej postane človek bolj človek, ne samo „z drugimi“, temveč tudi „za druge“. Nobenega dvoma pa ne more biti, da je prva in osnovna razsežnost vsake vzgoje zdrava morala: **NRAVNA KULTURA**. Papež se tu ne spušča v podrobnosti, jasno pa poudarja

prednost etike pred tehniko in ne prizanaša s kritiko današnji civilizaciji: „Pod frazo napredka skušajo današnje civilizacije prisiliti človeka k lažnim imperativom. Namesto da bi spoštoval življenje, naj bi se ga čimprej znebil in uničil; namesto odgovorne zakonske ljubezni naj bi si privoščil največjo mero spolnih užitkov zunaj vsakega čuta za odgovornost; namesto da bi pri dejanjih dajal prvenstvo resnici, se odloča po slepih nagonih, trenutnemu razpoloženju in iskanju cenenege uspeha.“

Človek pripada nekemu narodu. Ta pa je skupnost ljudi, ki jih predvsem veže ista kultura, zato je tudi narodno občestvo velika vzgojna moč. Papež je tu povedal iskustvo poljskega naroda (človek se pri tem nehoti spomni njegovega govora na isti dan pred enim letom v Varšavi): „Izhajam iz naroda, ki je v zgodovini veliko preстал. Njegovi sosede so ga večkrat obsodili na smrt, pa je kljub temu preživel in ostal zvest sebi. To ni zasluga njegove naravne vzdržljivosti, temveč njegove kulture. To je bila najmočnejša povezovalna sila, v njej se na poseben način razodeva njegova suverenost... Zato pa vas pozivam, varujte z vsemi razpoložljivimi sredstvi to osnovno suverenost, ki jo ima vsak narod zaradi svoje kulture. Varujte jo ko punčico svojega očesa za prihodnost človeške družbe. Ne dovolite, da bi postala plen nekakšnih političnih ali gospodarskih „koristi“, totalitarizmov, imperializmov in hegemonizmov, po katerih postane človek predmet nadvlade, ne pa nosilec svojega lastnega obstoja... Ali ne najdemo na evropskem in svetovnem zemljevidu narodov, ki imajo po svoji kulturi čudovito zgodovinsko suverenost, ki pa istočasno nimajo svoje polne suverenosti. To je važna točka za prihodnjo človeško kulturo, važna zlasti danes, ko je tako nujno treba odpraviti vse ostanke kolonializma.“

Pravijo, da človek postane človek po resnici in da preseže sama sebe z vedno popolnejšim spoznanjem resnice. Papež je pohvalil UNESCO zaradi naporov pri odpravljanju nepismenosti in zavrnil očitek, da Cerkev želi obdržati ljudi v nevednosti. Šola je bila vedno tesno povezana s poslanstvom Cerkve. Koliko šol je ta ustanovila od osnovnih do univerz (Bologna, Salamanca, Krakov, Heidelberg, Leuven). Tudi danes želi pomagati s šolami, kjer to želijo. „Naj mi bo pa dovoljeno, da tudi za katoliške družine poudarim pravico, ki jo imajo vse družine, da se njihovi otroci vzgajajo v takšnih šolah, ki ustrezajo njihovemu svetovnemu nazoru; posebej poudarjam pravico vernih staršev, da njihovih otrok v šolah ne učijo po programih, ki jih navdihuje ateizem. Tu gre za eno temeljnih pravic človeka in družine.“

Velik napredek sodobnih znanosti prinaša veselje, pa tudi skrb. Kam nas lahko privede, če ne bo spoštoval moralno-etičnih načel kot osnove vsake človekove dejavnosti? Prihodnost človeka in sveta je v koreninah ogrožena, če bomo izsledke raziskovalnega dela in odkritja zlasti na področju naravoslovnih ved izkoriščali za namene, ki nimajo z znanostjo ničesar skupnega. Grozi nam „nepredstavljivo“ uničenje! V tej zvezi je papež posebej posvaril pred posledicami genetičnih zlorab, bioloških poskusov in pred

spopolnjenim kemičnim, bakterio-
loškim in jedrskim orožjem. O-
stro je obsodil oboroževalno tek-
mo in ves zaskrbljen dejal: „Naš
svet je zaradi geopolitičnih silnic,
krize svetovnega gospodarstva,
hudih medsebojnih obtožb, zaradi
užaljenih nacionalizmov in propa-
da нравnih vrednot zašel v ne-
stabilnost in v krhko ravnotežje.
Obstaja velika nevarnost, da bo
uničen zaradi napak v presojanju,
obveščanju ali interpretaciji. In

če pride do vojne, kdo nam za-
gotavlja, da ne bo spregovorilo
jedrsko orožje? In kam bo to
privedlo svet?“

Tej nevarnosti se je treba u-
preti z vedno večjo mednarodno
solidarnostjo, ki bo spoštvala o-
snovne človekove pravice. „Kli-
čem vam iz dna srca: Človekova
prihodnost je odvisna od kultu-
re. Svetovni mir je odvisen od
prvenstva Duha, mirna prihod-
nost pa od ljubezni.“

REKA

Nizko, nizko
se sklanjajo vrbe v noči nad reko,
a reka gleda skoz veje
belkaste zvezde.

DOM

topli,
zadnji,
v njem tiha prisotnost
večnega.

AVTOBUS

Vstopanje
brez misli.
Nihče
ni z nikomer.
Nihče
ni
s seboj.

Vladimir Truhlar

Slovenski kristjan v zgodovini

Slovenski „klerikalizem“ le ni bil tak bavbay, kot ga skuša naslikati režimska zgodovina — krščansko drevo na Slovenskem je rodilo dobre sadove.

V zadnji številki Duhovnega življenja smo ponatisnili poglavje iz brošure Človek in kristjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi. Dobo „klerikalizma“ na Slovenskem zaključí brošura takole: „Slovenska duhovščina bi se morala v pravem trenutku umakniti s političnega odra in se vrniti na versko področje. Tako je morala Cerkev v novejši dobi skozi vrsto preizkušenj in ponižanj.“

Te ugotovitve se nam zde za resnični uvid v dobo slovenskega „klerikalizma“ nezadostne, zato jih bomo skušali dopolniti.

Vznik slovenskega katoliškega gibanja

Sodobno katoliško gibanje na Slovenskem je nastalo pod vplivom papeža Leona XIII., ki je z znano okrožnico *Rerum novarum* (1891) usmeril delovanje katoliške Cerkve v prihodnost. Papež je zavrnil zmote liberalizma, iz katerega sta se porajala izkoriščevalski kapitalizem in brezbožni socializem, ter se odločno postavil na stran izkoriščanega delavskega razreda. Zavzel se je za obnovo zasebnega in družbenega življenja na osnovi temeljnih krščanskih načel o ljubezni, bratstvu, vzajemnosti.

Leonove obnovitvene pobude so našle dejaven odmev posebno v nemško govorečih pokrajinah. Te so takrat močno vplivale tudi na Slovenijo, kjer se je jel slovenski katolicizem dramiti iz jalovega slogaštva v ustvarjalno „ločitev duhov“.

Prvi katoliški shod v Ljubljani (1892) je začrtal smernice slovenskemu katoliškemu gibanju. Prenovitvena zahteva, da je treba življenje na vseh področjih uskladiti s katoliškimi načeli, je pa imela, malone nujno, dvojni učinek.

Sence slovenskega katoliškega gibanja

Po eni plati je ta zahteva v takratnih razmerah, ko v katoliško zavest še ni prišlo spoznanje o pogojni samostojnosti zemeljskih stvarnosti, vodila v resnično vsezaobseženost: duhovščina je hotela imeti popolno in neposredno nadzorstvo nad celotno človekovo dejavnostjo.

Od tod so izvirali oblastniški posegi Cerkve v umetnost, znanost in kulturo nasploh, od tod premoč duhovnikov v gospodarstvu in politiki, od tod tudi pretirano poudarjanje cerkvene oblasti, pokorščine, discipline. Vse to je neredko vodilo v držo zmagoslavja, kjer se je morala poglobljena notranjost umikati zunanjim uspehom, notranje svobodno prepričanje zunanji disciplini. To pozunanjenje Cerkve

Janez Evangelist Krek

in poseganje v neposredno dejavnost na vseh področjih v imenu katoliških načel je jelo motiti zlasti nekatere — redke, a razgledane in vplivne — katoliške duhove, in v slovenskem katoliškem gibanju so se začele javljati usodne razpoke.

Ti katoliški Slovenci, ki s svojo Cerkvijo niso bili zadovoljni in ki so v njej naleteli za svoje predloge kdaj tudi na gluha ušesa, so začeli iskati zaveznikov v drugem taboru. Pri tem povezovanju so šli nekateri tako daleč, da so spregledali nevarnost novega, „rdečega“ klerikalizma in kasneje postali žrtev stalinističnega marksizma.

Večina slovenskih katoličanov je pa vztrajala pri svojih škofih, čeprav so tudi med njimi nekateri klicali k ponotranjenju slovenske Cerkve. Ta je nastopila pot navznoter predvsem pod ljubljanskim škofom Rožmanom, a zunanji dogodki so prehiteli notranji razvoj in razne cepitve v narodu so postale usodne.

Luči slovenskega katoliškega gibanja

Po drugi plati je zahteva po katoliški naravnosti vsega življenja razvila do tedaj neslutene sile slovenskih katoličanov. *Slovenska ljudska stranka* si je kot najmočnejši družbeni in politični dejavnik zadala širok in napreden gospodarski, socialni, politični in kulturni program.

Da bi se naš človek upiral vedno bolj napadalnemu tujcu, ga je skušala katoliška stranka najprej gospodarsko osamosvojiti (Lampe, Šušteršič, Krek). Iztrgala je slovenskega kmeta iz krempljev liberalnih izkoriščevalcev, zanj izbojevala vrsto zakonov, ustvarila široko razvejano mrežo zadrug, hranilnic in posojilnic. Uspešno se je potegovala za pravice obrtnikov, vajencev in pomočnikov, zanje je ustanovila obrtne zadruge in zbornice. Največ je storila tudi za porajajoči se delavski razred: dosegla je zvišanje plač, krajši delovni čas, varstvo delovnih odnosov, bolezensko, starostno in onemoglostno zavarovanje; ustanavljala je katoliška delavska društva, iz katerih je kas-

Škof Anton B. Jeglič

neje nastala Jugoslovanska strokovna zveza, najmočnejši slovenski delavski sindikat.

Slovenski katoličani so veliko storili za demokratizacijo političnega življenja, uspelo jim je uveljaviti splošno in enako volilno pravico. Prav oni (Krek, Korošec, Jeglič) so najodločnejše pripomogli k nastanku Jugoslavije in se kasneje bojevali za slovenske pravice v njej in za mirno sožitje na zunaj.

Na narodnostnem in kulturnem področju so se slovenski katoličani vztrajno potegovali za enakopravnost slovenskega jezika v javnosti,

v uradih in šolah, dosegli še v Avstroogrski ustanovitev prve slovenske gimnazije v Šent Vidu nad Ljubljano (Jeglič), v Jugoslaviji pa univerzo, akademijo znanosti in umetnosti in mnoge druge kulturne ustanove. Na evropsko raven so dvignili naše časnikarstvo ter izdajateljsko in založniško dejavnost. S prosvetnimi domovi, ljudskimi odri, pevskimi zbori, orkestri in telovadnimi društvi so izobrazili veliko večino slovenskega naroda.

Katoliško gibanje na Slovenskem je kljub mnogi zunanji dejavnosti poglobilo tudi versko in нравno življenje z versko dejavnostjo (kongresi), društvi in organizacijami (Marijina družba, Katoliška akcija, dijaška in študentska društva), dobredelnim udejstvovanjem (Vincencijske in Elizabetine konference) in verskim tiskom.

Obračun

Delo, ki so ga v polpretekli zgodovini opravili slovenski katoličani na vseh področjih narodovega življenja, je komaj pregledno in vsekakor še preskromno ovrednoteno v okviru naše celotne zgodovine.

Slovensko katoliško gibanje si je na začetku delovanja začrtalo visoke cilje in napredne naloge. V vsem prav gotovo ni uspelo, vendar je treba reči, da je storilo za naš narod več kot katero koli dosedanje družbeno politično gibanje pri nas: doseglo je uspehe, s katerimi je Slovence uvrstilo v družino razvitih in omikanih evropskih narodov.

Kaj se je v Sloveniji med zadnjo vojno v resnici zgodilo? Kakšna je bila dejanska vloga slovenskih kristjanov?

Medvojno dogajanje v Sloveniji lahko razdelimo na tri dejanja:

- v odgovor tedanjih voditeljev večinskih strank na okupacijo,
- zavrnitev tega odgovora s strani KPS, in
- upor demokratskih Slovencev proti početju KPS.

Voditelji večinskih strank: taktiziranje in pasivni upor

Pomladi 1941 je Jugoslavija razpadla. Slovenijo so zasedli trije okupatorji: Nemci, Italijani in Madžari. Jugoslovanska vlada se je umaknila v tujino. V okupirani Sloveniji se je pojavilo težko vprašanje: Kaj storiti?

Voditelji večinskih političnih strank, ki si jih je narod sam izvolil, so se odločili na zunaj za taktiziranje z okupatorjem, na znotraj pa za pasivni upor (to je, za obliko odpora pred močnejšim nasprotnikom brez uporabe sile in z navideznim izpolnjevanjem zakonov).

Tej njihovi odločitvi sta botrovali dve misli: 1. vojna bo dolgo trajala, zato bi takojšen oborožen upor k zavezniški zmagi komaj kaj prispeval, pomenil bi pa veliko izgubo slovenske krvi; 2. na vsak oborožen spopad bo okupator neusmiljeno odgovarjal, kar bo končno spet plačeval slovenski narod s svojo krvjo.

Anton Korošec

Podobno ravnanje po drugih evropskih državah je kasneje potrdilo pravilnost te odločitve.

KPS: Revolucija

KPS, ki je združevala peščico Slovencev, si je tedaj svojevoljno prilastila vlogo narodnega voditelja, začela in uresničila stalinistično revolucijo, vse, ki se ji niso pridružili, pa razglasila za narodne izdajalce.

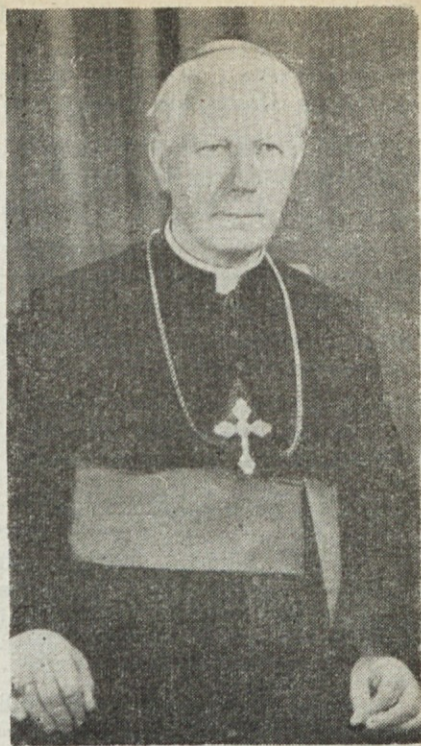
KPS je tedaj štela 900 do 1000 članov, kar je pomenilo manj kot eno tisočinko vseh Slovencev. Ta številka je važna zato, ker se človek (v zadnjem času tudi režimski zgodovinarji) upravičeno sprašuje,

s kakšno pravico in v imenu koga si je upala ta peščica ljudi razglasiti se za avantgardo naroda in začeti revolucijo. Narodi si voditelje sami postavljajo, to je njihova izključna pravica. Dejstvo, da je partija pridobila za sodelovanje nekaj malega ljudi iz drugih skupin (krščanskih socialistov, sokolov, kulturnikov, ki jim je pa sredi revolucije prepovedala sleherno samostojno politično delo), stvari nič ne spremeni: s tem je le pri nepoučenih ustvarila za silo vtis množičnosti.

KPS je začela in uresničila stalinistično revolucijo (stalinizem je kasneje, 1948, sama obsodila!). Kaj pomeni stalinistična revolucija, ve danes vsakdo: laž, prevaro, teror, mučenje, likvidacije... Kljub temu da si je revolucija nadela nalepko NOB (narodnoosvobodilne borbe), je ostala revolucija. Najboljši dokaz za to je dejstvo, da je uničila neprimerno več slovenskih življenj kot okupatorjevih.

Svoje nasprotnike je partija označila za narodne izdajalce, kot da je bila peščica komunistov isto kot narod. Če bi že imelo kakšen pomen spraševati se po tem, kdo je koga izdal, bi se moralo vprašanje glasiti: Ali je izdala KPS narod, ko se je uprla načrtom voditeljev večinskih političnih strank, ali pa so izdali narod tisti ki so se uprli KPS in njenemu uporu voditeljem večinskih strank?

Komunistična partija Slovenije je začela revolucijo z glavnim namenom, da pride po vojski na oblast. Že kmalu v začetku je govori-

Škof Gregorij Rožman

la o svojem početju kot o socialni revoluciji, ne le kot o nacionalni. Vedno bolj se potrjuje mnenje, da se je partija odločila za oborožen boj iz napačnega prepričanja, da bo po Hitlerjevem napadu na Sovjetsko zvezo vojne v nekaj mesecih konec.

Voditelji večinskih strank: upor revoluciji

Ko so voditelji večinskih političnih strank po svoji odločitvi za pasivni odpor proti okupatorju vide-

li, da začenja KPS revolucijo, bi morali prehiteti to početje in začeti sami oborožen boj proti okupatorju (če bi seveda bilo to samo na slovenskem ozemlju sploh možno, saj je partija začela revolucijo po vsej Jugoslaviji). Tisti oboroženi boj bi sicer pomenil veliko nepotrebnih žrtev, a še vedno bi bil končni obračun za slovenski narod manj neugoden, kot je bil po revoluciji: steklo bi neprimerno manj slovenske krvi in po koncu vojne bi dobila Slovenija demokratično ureditev.

Ko so bili prvi meseci revolucije mimo, je ostala narodu edina rešitev, revoluciji se upreti. Upor sam se je zdel vsem, ki so videli, kaj se dogaja, in ki so poznali stalinizem (pod krogلامي revolucionarjev so začeli padati največji slovenski poštenjaki, nakazovalo se je uničenje cveta slovenskega naroda, po vojni pa uvedba totalitarizma), upravičen. Ta upor revoluciji je bil na dnu silobran proti stalinističnemu terorju. Po sili razmer (partija je s svojim terorjem svoje nasprotnike tako rekoč prisilila k samoobrambi) pa je bil združen s sprejemom orožja od okupatorja.

Odgovor je nedvoumen: ne; ne po naravnem pravu (v silobranu lahko vzameš orožje od kogar koli), ne po mednarodnih dogovorih (po haaški konvenciji iz leta 1899 sme narod poskrbeti za red v deželi z lastnimi vojaško-policijskimi enotami, oboroženimi od okupatorja, ne kot „zločin“ proti lastnim bratom, saj so vzeli orožje od tujca zato, da so se uprli revolucij-

skemu terorju, ki so ga zganjali revolucionarji nad lastnimi brati v imenu tujega svetovnega nazora, stalinizma).

Sprejetje orožja od okupatorja je bilo pa za protirevolucionarje politično usodno: znotraj mejá Slovenije zato, ker jih je znala partija s svojo propagando prikazati kot kolaboracioniste in „narodne izdajalce“, v mednarodnem svetu pa zato, ker ni bil ta zmožen uvideti, kaj se v jugoslovanskem prostoru pravzaprav dogaja; ko je uvidel, je bilo že prepozno.

Še tri opombe

1. Revolucija in upor proti njeji sta se odigrala predvsem na Dolenjskem in Notranjskem, v tako imenovani Ljubljanski pokrajini, zasedeni po Italijanih. Na ozemlju pod nemško zasedbo je bilo revolucije veliko manj.

2. Res so bili glavni sestavni del upornikov proti revoluciji katoličani, res je pa tudi, da so bili glavni sestavni del partizanov prav tako katoličani: te zadnje je znala partija pod pretvezo NOB zvabiti v boj zase, zlasti na Primorskem in Koroškem, v znatni meri tudi na Gorenjskem in Štajerskem, veliko manj na Dolenjskem in Notranjskem.

3. Duhovni vodja upora proti brezbožni revoluciji je bil ljubljanski škof Rožman, ki je brž uvidel, kaj se v resnici dogaja. Za njim je stala duhovščina ljubljanske škofije skoraj stoddstotno. Iz Gorenj-

Svetost izraža narodovo moč

KAJ ŠE MANJKA, DA BO SLOMŠEK POSTAL SVETNIK?

Odgovor na vprašanje o Slomškovi beatifikaciji je v besedah prvega življenjepisca Franca Kosarja: „Slomšek živi. Slomšek raste in bo rasel, dokler ne zra-
ste iz njega svetnik.“

Slomšek živi

Čeprav mineva letos že 118 let, kar je umrl, moremo reči, da Slomšek med nami živi. Ne samo zato, ker je njegova svetniška duša neumrljiva in živi v „božji roki“, kakor pravi sveto pismo o pravičnih, ki so umrli, ampak živi med nami po svojem nauku, ki ga naš narod presaja iz roda v rod. Živi med nami po svojih velikih delih in pastoralnih potezah za mariborsko škofijo (prenos škofijskega sedeža, ureditev škofije in dekanije po pastoralnih področjih, veliko in malo semenišče, ureditev šol-

ske in Štajerske so pa nacisti itak malone vse duhovnike izselili.

Sklep

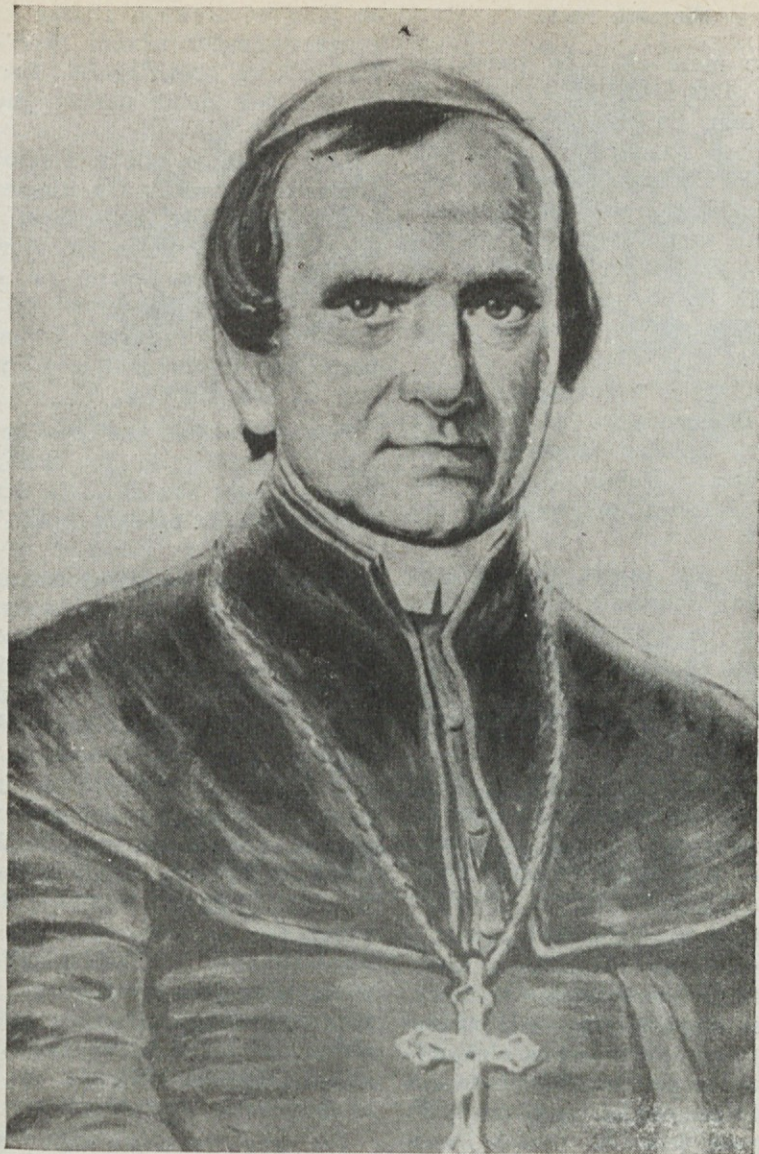
Ta kratki opis revolucije na Slovenskem odgovarja resnici. Nekoč bo nepristranska zgodovina pisala o njej prav tako.

(Naša luč, 80 / 4 in 6)

stva, pisateljsko delo, splošno kulturno in narodnostno prebu-
jenje ljudstva). Slomšek živi tu-
di po svojih delih za takratno in
sedanjo Cerkev na Slovenskem
ter za vesoljno Cerkev po svetu.
O tem priča Mohorjeva družba,
zlasti bratovščina sv. Cirila in
Metoda (sedaj apostolstvo sv. Ci-
rila in Metoda), ki je Slomškovo
ekumensko miselnost ponesla ne
samo prek meja njegove škofi-
je, temveč v vso srednjo Evropo.
Številni sezname članov iz Slom-
škovega časa kažejo, da je nje-
gova ideja o zedinjenju kristja-
nov našla odmev na jugu v Alek-
sandriji, na vzhodu v Moskvi, na
zahodu pa skoraj v vseh evrops-
kih deželah. Tudi v narodnostnem
pogledu Slomšek živi, saj je prav
s prenosom škofijskega sedeža za-
sadil na naši severni meji mejni-
ke, ki jih nista mogli izruvat ni-
ti obe svetovni vojni.

Še bi lahko naštevali, toda do-
volj je, da spoznamo resničnost
znane izjave univerzitetnega pro-
fesorja dr. Fr. Kidriča, ki je v
Narodni enciklopediji zapisal o
Slomšku, da „kot duhovnik in
škof zavzema prvo mesto v slo-
venski zgodovini po Cirilu in Me-
todu.“

Take osebnosti narod ne more
in ne sme pozabiti!

Slomšek raste

Kako more rasti po smrti, po skoraj 120 letih? Njegova rast je v tem, da se njegova osebnost pred narodom in pred vso katoliško Cerkvijo pojavlja v vedno trdnjšem in vztrajnejšem prepričanju svetosti. Splošno prepričanje o Slomškovi svetosti se je pojavilo že ob njegovi smrti, in to prepričanje nepretrgoma traja še danes.

Že Kosar je v govoru na Slomškovi komemoraciji (26. 10. 1862) navedel splošno govorico med ljudstvom: „Dobili smo novega in zgovornega priprošnjika pri Bogu!“

Ko so 24. junija 1878 odkrili Slomškov spomenik v mariborski stolnici, je isti govornik javno povedal, da gre od Slomškovega pogreba naprej od ust do ust svetopisemska beseda: „Njegov grob bo častitljiv!“

Ob 30-letnici Slomškove smrti (1892) je dr. Anton Medved na spominski slovesnosti v govoru potrdil, da ljudstvo venomer vprašuje: „Kdaj bo vendar Slomšek proglašen za svetnika?“

Ob 50-letnici Slomškove smrti (1912) je lavantinski škof dr. Mihael Napotnik posvetil njegovemu spominu posebne dekanijske konference, na katerih so duhovniki razpravljali o Slomšku in njegovem delu. Že takrat b se začel škofijski proces, da ni bilo vojne.

Kmalu po prvi svetovni vojni

se je z odobrenjem rimske kongregacije začel uradni škofijski postopek za beatifikacijo. Takrat je Slomšek dobil naslov „božji služabnik“.

Leta 1936 so bili v Mariboru „Slomškovi dnevi“. Ob njegovem grobu na starem stolniškem pokopališču se je teden dni zbirala vsa lavantinska škofija po stanovih. Ob tej priložnosti je takratni škof dr. Ivan Tomažič prejel nad 400.000 podpisov s prošnjo za beatifikacijo.

Neutrudno delo škofijske komisije je kazalo, da bo škofijski proces kmalu končan, a je druga svetovna vojna posegla vmes. Vse Slomškove spise, rokopise in celotno gradivo škofijske komisije je bilo treba v naglici spraviti na varno. Na škofijskem hodniku so stali pripravljene zaboje. Ni jih več bilo mogoče niti zabiti niti skriti. Nemci so bili že v škofijskem poslopju. Odpeljali so duhovnike v taborišča in pregnanstvo. Hoteli so odstraniti vse, kar je spominjalo na Slomška. Iskali so njegovo gradivo, hodili so mimo odprtih zabojev, toda kakor da jih niso videli, se jih niso dotaknili. Preveč so bili izpostavljeni in nezavarovani. Vse je ostalo tako, kakor so pustili duhovniki v tisti naglici pred vojno. Moremo reči, da je bilo to delo božje previdnosti.

Po drugi svetovni vojni se je delo nadaljevalo. Veččlanska komisija je neutrudno delala pod vodstvom škofa dr. Maksimilija-

na Držečnika in menjajočih se postulatorjev ter uspešno končala vse tri postopke škofijskega procesa.

Za prvi škofijski postopek je bilo treba zbrati vse Slomškove spise in rokopise ter jih pripraviti za pregled na rimski kongregaciji.

V drugem postopku je bilo dokazano, da je Slomšek res umrl v sluhu svetosti, da prepričanje o njegovi svetosti ni bilo nikoli prekinjeno, da je v svojem življenju izvrševal na izreden, junakiški način krščanske kreposti. Komisija je morala tudi zaslišati vse tiste, ki so se Slomšku priporočili in bili tako rekoč čudežno uslišani.

Naloga tretjega postopka je bila: dokazati, da se Slomšku ni izkazovalo bogoslužno češčenje

kot svetniku; to bi bila namreč ovira.

Leta 1963, na začetku II. vatičanskega cerkvenega zbora je škof Držečnik celotno gradivo škofijskega procesa z vsemi Slomškovimi spisi izročil kongregaciji v pregled in presojo. S tem se je uradno končal škofijski proces.

Naslednje leto (1964) je škof Maksimilijan Držečnik razdelil vsem koncilskim očetom knjižico žepnega formata — kratek Slomškov življenjepis v treh jezikih. Vsem soudeležencem cerkvenega zbora je predstavil svetniškega kandidata kot velikega apostola cerkvene edinosti ter za vso Cerkev zaslužno in svetniško osebnost našega naroda. Skoraj vsi škofje in kardinali, ki so bili zbrani na koncilu, so podpisali Držečnikovo prošnjo za Slomško-

vo beatifikacijo. Prošnja je bila naslovljena preko pristojne kongregacije na svetega očeta. Novembra leta 1965 je kardinal Frings iz Kölna poslal kongregaciji lastno prošnjo za pospešitev Slomškove beatifikacije.

Ves škofijski proces in vse Slomškove spise je kongregacija prepustila dvema bogoslovnima strokovnjakoma ali cenzorjema, ki sta neodvisno drug od drugega gradivo pregledala in ocenila. Prvi cenzor je delo kmalu opravil. Poročilo in oceno drugega cenzorja (250 tipkanih strani) je kongregacija prejela leta 1975. Ocene obeh cenzorjev so za Slomškov proces zelo ugodne.

S tem je nastal v Slomškovem procesu pomenljiv trenutek — za čel se je apostolski proces, za katerega pa sta potrebna vsaj dva čudeža na priprošnjo božjega služabnika. S tem namreč dobimo o Slomškovi svetosti najbolj zanesljive in otipljive dokaze, ki so potrebni, da bo pred vesoljno Cerkvijo prištet k zveličanim.

V škofijskem postopku o „sluhu svetosti“ so bile sicer zaslišane številne priče, ki so na Slomškovo priprošnjo dosegle izredna uslišanja. Vendar ta uslišanja, o katerih so priče često prepričane, da so čudežna, dokazujejo, da je Slomšek res umrl v sluhu svetosti, ni pa jih mogoče preveriti z zanesljivimi dokazi, da so res čudežna.

Za apostolski proces je treba tudi sestaviti zgodovinsko pozi-

cijo, ki naj še enkrat z vso dokumentacijo prevveri in pokaže življenje, delo in heroično stopnjo kreposti božjega služabnika.

To dolgotrajno in v Slomškovem primeru zelo obsežno delo je v teku.

Ko bomo izprosili vsaj dva potrebna čudeža in ko bo zgodovinsko pozicijo pristojna kongregacija potrdila, bo na vrsti beatifikacija, to je razglasitev božjega služabnika. To slovesno dejanje opravi sam papež med božjo službo v cerkvi sv. Petra v Rimu. S tem bo prvi cilj apostolskega procesa dosežen. Blaženemu se sme izkazovati javno češčenje, pred njegovo ime se stavi vzdevek „blaženi“, posvečevati se mu smejo oltarji in cerkve ter njemu v čast se lahko opravlja sveta daritev.

Zadnja stopnja apostolskega procesa je kanonizacija, ki je v tem, da papež na podlagi procesa in vsaj dveh nedvomno dokazanih čudežev razglasi, da je blaženi res med svetniki. Odlok prebere zopet sam papež med slovesno službo božjo, ki jo opravi v čast novemu svetniku. Od takrat se stavi pred krstno ime naslov „sveti“.

„Slomšek bo zrastel v svetnika“

Leta 1978 je mariborska škofija obhajala 750-letnico obstoja. Res ni bilo velikih zunanjih slovesnosti, kajti to leto je Slomškovi škofiji spregovoril Gospo-

dar življenja s smrtjo škofa Držečnika. Toda ob obeh dogodkih je verno ljudstvo zopet pokazalo svoje trdno prepričanje o Slomškovi svetosti. Na god rožnovenske Matere božje (7. 10. 1978) je bil v Mariboru prenos Slomškovih telesnih ostankov iz frančiškanske grobnice v grobnico pod prezbiterijem v stolnici. Množica vernikov je sprejela v stolnici krsto s telesnimi ostanki svetniškega škofa kot veliko svetinjo slovenskega naroda.

Jubilej mariborske škofije so slovesno proslavili tudi v Sloveniku v Rimu. Ob tej priložnosti je govoril kardinal Pavel Bertoli, ki je o Slomšku dejal, da ga „po pravici prištevamo med prenovitelje mariborske škofije in odlične osebnosti slovenskega naroda, kateremu je s svojim svetim živ-

ljenjem, svojo prizadevno službo, krščanskim naukom in zgledom evangelijskih čednosti, pokazal pot k resničnemu človeškemu dostojanstvu in pravi veri ter je dal nov polet zdravim izročilom ljudstva, ki mu je bilo zaupano.“

Naj bo članek za vse še ena spodbuda za molitev, da bi Bog povečal slovenske božje služabnike z očitnimi čudeži, ki so potrebni za apostolski proces. Priporočajmo se jim v svojih težavah, zlasti naj to store bolniki, da Bog po njihovi priprošnji potrdi Slomškovo, Baragovo in Gnidovčevo svetost.

Narod, ki poraja svetnike, je v svoji korenini zdrav, saj so v svetnikih na neki način poveljčane tudi narodove vrline in njegova duhovna moč.

Franc Kramberger

Anton Martin Slomšek

- našim šolam in nam vsem zavetnik, zgled in opomin

(Nagovor ob 30-letnici Slomškove šole v Ramos Mejji)

A. Zavetnik

V neki pesmi pravi Oton Župančič, da „mornar, ko je najvišji dan, izmeri daljo in nebeško stran“. V življenju vsakega človeka pa tudi človeških ustanov so trenutki, ki naravnost izzivajo, da se „izmeri dalja in nebeška stran“. So trenutki, ko je primerno in priporočljivo, da se ustavimo, da se ozremo okrog sebe, pa tudi nazaj in naprej, ter skušamo ugotoviti, kje smo in kako smo, koliko smo na pravi poti in koliko bi bilo potrebno smer popraviti ali celo spremeniti.

Slovenska šola, ki že 30 let zbira slovenske otroke, da jih uči jezika njihovih staršev, da budi v njih zavest pripadnosti neki zgodovini in neki kulturi, se je odločila, da se v svojem prizadevanju za hip ustavi, da podčrta in počasti to obletnico. Prav je, da to stori v prijateljskem družabnem srečanju, prav pa je tudi, da se ob tej priložnosti vsi ozremo na opravljeno delo, se vprašamo, kaj je bilo in kako je

bilo, pa tudi kaj naj bi bilo.

Če je slovenska šola sploh nadaljevalka dela Antona Martina Slomška in če si je prav ta šola, katere 30-letno dobo nepretrganega dela danes obhajamo, izrečno izbrala za svojega zavetnika Slomška, tedaj je najprimerneje, da skušamo s Slomškovimi očmi pregledati to delo: Kaj in kako bi delal Slomšek, ko bi prišel danes med nas? Oglejmo si torej, kaj nam pomeni Slomšek kot zgled in koliko nam more biti opomin!

Slomšek naj nam bo zgled, ob katerem bomo iskali pravo pot v svojem delu! Ob tistem, kar je on delal in dosegel v svojem času, iščimo, kaj naj mi delamo in skušamo doseči danes v našem položaju! A Slomšek nam bo tudi opomin! Saj bi ne bili pravi njegovi učenci, ko bi obležali na še tako veličastnih lavorikah, ko ne bi vedno iskali izboljšanja svojega dela. Vsako človeško delo, pa naj bo še tako vzorno zamišljeno, še tako skrbno vodeno, je

v stalni nevarnosti, da po začetnem zagonu omahne, da se ne obvaruje okostenelosti.

Zmeraj in zmeraj je treba pozivljati voljo do pristnosti. Nikoli ne smemo pozabiti tudi, da je šola le organ skupnosti. Ni nikak ptič Samoživ, da bi osamela in ločena od skupnosti mogla in smela živeti svoje življenje. Šola živi in uspeva v skupnosti, iz skupnosti in za skupnost. Kar so naše šole mogle dobrega storiti, in storile so mnogo, so mogle storiti, ker jih je podpirala skupnost. Če kdaj ni bilo vse sam blesteč uspeh, gre tudi v breme skupnosti, ki šole ni znala vselej prav podpreti ali njenega dela nadaljevati in krepiti. Šola je že po

svoji naravi le pomočnica družine; uspeti more, če se tudi družina trudi z njo, celo pred njo. Slomšek je vedel, da „svet se po samih šolah ne poboljša, ako starši doma pravega dna ne položijo.“ (Polj.-Hrast., 72). Zato je primerno, da se ob obletnici šole tudi starši vprašajo, koliko so pomogli k uspehu ali koliko so mu morda bili napoti.

B. Zgled

I. A. M. Slomšek je tako velika in vsestranska osebnost, da ga je zelo težko označiti in oceniti. Saj skoraj ni življenjskega področja, na katerem ne bi zapustil svojega dela.

Bil je duhovni voditelj in ljudski buditelj, pesnik in pisatelj, organizator literarnega življenja, pa še to, kar nas danes posebej zanima, šolnik. A težava, da ga dobro označimo in pravilno ocenimo, izvira še iz neke druge okoliščine. Če bi Slomšek bil, recimo, samo pesnik in pisatelj, ko bi nam zapustil le kako pesniško zbirko ali vrsto leposlovnih del, bi mogli to razčlenjevati in presojati, pa bi si ustvarili kar prikladno podobo o njem. A ljudje, ki oblikujejo življenje samo, se morajo biti z vseh vrst ovirami, morajo posvetiti temu mnogo napore; potem res vtisnejo življenju pečat ali ga postavijo v novi okvir, a to, kar so dosegli, se potomcem zdi samo po sebi umljivo, kot nekaj čisto naravnega, zato

ne znajo pravilno vrednotiti narpora in žrtev takih kulturnih delavcev.

Pa je še tretja okoliščina, ki nam otežuje pravilno ocenjevanje osebnosti, kakor je bil Slomšek. Pesnik ali pisatelj, da se vrnemo k prejšnjemu primeru, ustvarja svoje delo sam, vemo, kaj je on storil ali dosegel; oblikovalec življenja pa si mora dobiti celo vrsto pomagačev, ki to, kar store, naredijo pod njegovim vodstvom, a ko presojamo stvaritve, težko pravilno ocenimo delež navdihovalcev, ker so nam izvrševalci marsikdaj bližji.

Zato je umljivo, da še nimamo prave in povsem prikladne podobne Slomškove osebnosti in se premalo zavedamo njegovega zgodovinskega pomena. Danes tega ne bomo skušali odkriti; saj nam okoliščine narekujejo, da se ozremo po Slomšku kot šolniku. Pa še v tej zvezi ne smemo mimo dejstva, da je Slomšek res bil tudi šolnik, a ni bil samo šolnik, da je njegovo vzgojno delo bilo le ena izmed sestavin njegove vsestranske delavnosti. Če bi bil samo šolnik, bi zopet bila oznaka in ocena njegovega dela sorazmerno lahka; a ker moramo v tem videti le en izraz njegovega vsestranskega prizadevanja, se nam vrača ista težava, ki smo jo omenili poprej.

II. Slomšek je v vsem svojem delu bil tudi vzgojitelj in učitelj svojega ljudstva. A ustanova, v kateri je zapustil najvidnejšo

sled svoje učiteljske narave, so bile takoimenovane slovenske nedeljske šole. Te se nam pokažejo še posebno pomembne v luči današnjega praznovanja.

V Slomškovem času smo pri nas imeli že uradno šolo, ne sicer povsod, a imeli smo jo. Kvarila pa jo je velika napaka, da je bila po duhu in po jeziku nemška, čeprav je bila namenjena slovenski mladini. Kot taka ni dosegla uspeha, ljudje so jo odklanjali, otroci čim manj obiskovali. Zlasti duhovniki, pa tudi drugi, učitelji, cerkovniki, pisarji in še kdo, pa so zbirali mladino vsaj enkrat na teden v kakršnemkoli prostoru ter jo učili brati, pisati, verouka in še česa v domačem jeziku. Največ so zbirali otroke ob nedeljah, ker so ti med tednom morali pomagati pri delu; zato so te šole imenovali nedeljske šole. Razen tega pod tem imenom niso bile tako vidne, saj so neke druge in drugačne nedeljske šole bile celo zakonito predpisane.

Slomšek sam je dobil prve nauke v taki zasilni slovenski začetni šoli v svojem rojstnem kraju. Kot kaplan je učil v takih šolah. Kot spirital v bogoslovju je navajal svoje gojence, naj se kot duhovniki posvetijo tudi šolskemu pouku. Tako je dobro poznal pomen, pa tudi slabosti nedeljskih šol. Nekaj branja so še kar naučile, kaj več pa je le malokdo znal storiti. Slomšek pa je hotel pokazati, da je tudi v teh šolah mogo-

prebuji in ohraniti. Nemajhna zasluga tudi nedeljskih šol je, da smo se Slovenci v njih in nato v rednih šolah tako izobrazili, da smo bili v prvi vrsti med evropskimi narodi, skoraj popolnoma brez nepismenih ljudi, da smo mnogo brali in imeli knjige v vsaki družini in da so zato, recimo, mohorjeve knjige dosegle naklado čez 90.000 izvodov.

Seveda nam je danes, ko že znamo vsi pisati in brati, ko že skoraj vsakdo študira tudi na najvišjih šolah, težko uvideti vso težo in vso ceno napora Slomškovega in njegovih sodelavcev. Za to se je treba znati živeti v danje razmere, kar ni lahko.

C. Opomin

I. Če bi se Slomšek mogel danes vrniti med nas, bi gotovo tudi on bil vesel naših, to je zlasti vaših naporov in žrtev. Brez dvoma bi vas pohvalil za vaše delo, kakor to zaslužite. Trideset let dela, ki je oblikovalo več rodov našega naraščaja, je nekaj tako vredno pohvale, da je nihče ne more kratiti, najmanj bi to hotel storiti Slomšek. Vendar pa on ne bi razsipal samo hvalo. Vedel je, da „kakor jug cvetje osmudi, prevelika hvala omami; sever vzdrami, tudi pravična graja ozdravi.“ Zato se ni vzdržal tudi graje, kadar jo je vel za potrebno, a je pojasnil: „Moje grajilo ne bodi zamera, marveč zdravilo.“ Vedel je namreč tudi,

če seči više in dati več. To je storil s svojo knjigo **Blaže in Nežica v nedeljski šoli**, po kateri so ljudje tako segli, da jo je bilo treba kar trikrat natisniti.

Slomšek je tudi kot pedagog opravil še mnogo drugega dela. Zlasti ne moremo prezreti njegove priprave celotne vrste šolskih knjig za redne šole. A ostanimo pri slovenski nedeljski šoli, ker izkazuje zanimive podobnosti z našimi slovenskimi šolami v zdomstvu! K pouku je otroke zbirala enkrat na teden, obstajala je poleg redne šole, omejevala se je največ na pouk slovenskega branja in pisanja, pa še verouka, učili so v njej večinoma nepoklicni učitelji, zlasti pa je bila važen dejavnik v naši narodni

da „kdor modrega preveč hvali, ga žali.“ (Polj. Hrast., 80, 75).

Slomšek sam se je vse življenje trudil, da bi svoje delo čim bolj izboljšal in izpopolnil. To pričakuje od vsakogar drugega, tudi od nas, zlasti kolikor hočemo biti njegovi učenci. S svojo besedo bi nas želel spodbuditi k takemu iskanju popolnosti. Podžgati bi nas hotel, da še vztrajamo v svojih naporih, da se obnavljajmo po razmerah in potrebah, da še izboljšajmo, kar se da.

Slomšek ni bil le nadvse delaven, bil je tudi kritičen in ustvarjalen duh. Iskal in uvajal je rešitve, ki so bile potrebne v tedanjem položaju in so ustrezale tedanjim potrebam. Ni pa vedno našel dovolj pripravljenih sodelavcev. Na nekih duhovnih vajah (155) je potožil: „Imamo sicer mnogo dušnih pastirjev, a malo takih, ki bi mislili.“ (Mart., 92). Tako je dejal, ker je govoril duhovnikom; če bi bil pred kom drugim, pa bi pač mogel pribiti isto in še krepkeje. Zmeraj je na svetu le malo ljudi, ki so pripravljeni misliti in ki to tudi v resnici delajo. Vedno pa je to potrebno: bilo je potrebno v Slomškovem času in je potrebno, morda še bolj, tudi danes.

Slomšek je imel zelo razvit smisel za čas, čemur pravimo tudi zgodovinski čut ali danes umevanje znamenj časa. Res ga je revolucijsko leto 1848 spočetka nekoliko zmedlo, res ni zmeraj ravnal tako, kakor mi danes, gle-

daje nazaj, menimo, da bi moral ravnati. Ni bil nezmotljiv in niti on ni vselej zadel pravega. A iskal ga je. Da je čut za pomen in potrebe svojega časa imel, pričajo mnoge njegove izjave. V svojih nagovorih in spisih je učil, da je treba zajeti tok časa, ne plavati proti njemu, da ga je treba usmeriti v korist vere in zakonitosti, da moramo biti prijatelji napredka, napredka k dobremu, da je treba v dogodkih gledati božji prst, ki se večkrat poslužuje za naše pojmovanje čudnih sredstev, in podobno. (Kramb, 33-34, Mart. 43-44, 204).

Ko bi tedaj Slomšek mogel danes priti k nam, si ogledati in oceniti vse naše delo, ne le šolsko, bi nas morda vprašal, ali preiskujemo in razčlenjujemo dovolj dogodke našega časa, ali se zavedamo njihovega pomena, ali znamo videti v njih božji prst, ki nam kaže, kaj naj storimo in kako. Vesel bi pač bil, da se postavljamo pod njegovo varstvo, priznal bi nas za svoje učence in nadaljevalce, a kakor je bil on, bi hotel, da smo tudi mi ustvarjalci takih učnih, vzgojnih in drugih rešitev, ki bodo zares odgovor na izzive in potrebe našega časa in položaja. Kakor je tedaj hotel, da njegovi duhovniki ne samo delajo, marveč tudi mislijo, bi isto pričakoval tudi od nas, učiteljev in neučiteljev.

II. Slomšek, smo dejali, pa ni bil samo šolnik, navzoč je bil na

vseh področjih našega narodnega življenja. Šola in šolanje so mu bile le eno izmed sredstev, s katerimi je hotel svojemu ljudstvu pomagati do čim večje skupne blaginje. To je videl v čim trdnjši vernosti in v čim polnejšem tvarnem in duhovnem življenju svojega ljudstva. Zato sadov svojih šol ni sodil ločeno od življenjske celote.

Ko bi tedaj Slomšek mogel danes priti med nas, bi bil vesel tega, kar se dela in dosega. Svetoval nam bi, naj delamo tako, da bomo lažje dosegli celoten cilj našega prizadevanja. Zlasti naj,

kot šolniki, k temu usmerjamo našo mladino. Svetoval bi nam, naj utrjujemo njeno vernost, naj ji budimo zavest njenega izvora, naj se trudimo, da bo znala in hotela govoriti slovenski, naj jo navajamo, da se bo zanimala za slovensko stvarnost, in naj ne pozabimo niti tistih, ki ostajajo oddaljeni od slovenske skupnosti.

Ta Slomškov nasvet bi nam bil v opomin, ne v očitek. Saj je k vsemu temu usmerjen ves naš trud. A vendar je treba misel na vse to neprestano poživljati. Kar je Slomšek vedel v svojem času in v svojih razmerah, da nobeno človeško delo ne doseže popolnega uspeha, zato ne bi prestrogo sodil kakih naših pomanjkljivosti. Ne bi nas hotel nadlegovati, žaliti, pestiti ali moriti, niti soditi ne. Hotel bi nas le spodbuditi k še večjemu naporu, hotel bi, da bi se naše nadvse zaslužno delo le še izboljšalo. Pohvalil bi opravljeno delo, priznal bi dosežene uspehe, zlasti bi nam štel v zaslugo, da se nismo ustrašili žrtev, ki jih je vse to terjalo in jih še terja. Menil bi, kakor menimo mi sami, da bo vse to s svetlimi črkami zapisano v našo zgodovino, obenem s tem ali onim, kar smo še mogli storiti.

Ko tedaj gledamo dosedanje delo naših šol skozi Slomškov zgled in njegov opomin, smo lahko vsi, učitelji in neučitelji, starši in sploh vsi, ponosni na doslej opravljeno delo in na dosežene uspehe, ker spričujejo, da je tu-

di po tridesetih letih našega zdomstva v nas, v naši skupnosti, še dovolj zdravja, dovolj življenjske sile, da smo vse to zmogli in da smo pripravljeni tudi nadaljevati! Dokler bo v nas to zdravje in taka volja do dela, bomo živeli. Nadaljujmo torej z ljubeznijo in voljo kakor doslej in še z večjo, če je mogoče! Zgledujmo se po Slomšku: čimbolj se bomo poglobili v njegove misli, tem uspešnejše bo naše delo. S tem bomo napravili najboljše uslugo tudi novi domovini, ki je res domovina nam in zlasti našim mlajšim, saj je po Slomškovih besedah domovina „tista dežela, v kateri je bil kdo rojen ali zrejen ali v kateri stalno prebiva“. (Polj.-Hrast. 35) Ostali pa bomo tudi dobri potomci svojih staršev.

Iščimo in kažimo vsem, ki prihajajo za nami, pravo pot v pri-

hodnost! Slomšek nas bo rad podpiral s svojim zgledom in s svojimi opomini. Pričajmo vedno za vrednost slovenstva z besedo in zgledom, kajti „če hočeš druge vneti, moraš sam goreti“, nas tudi opozarja Slomšek. (Polj.-Hrast. 75). Skrbimo res, da ne bomo kdaj — še enkrat po Slomškovih besedah — podobni zvonovom, ki vabijo v cerkev, sami pa ne gredo. (Mart. 95).

OPOMBA: Slomškove misli so navedene po naslednjih spisih:

Kramb. = Franc Kramberger, **Osrednje teološke resnice v Slomškovem oznanjevanju**. Ljubljana, 71.

Mart. = Jošt Martelanc, **Pastoralna pedagogija škofa Antona Martina Slomška**. Rim 1974 (rokopis).

Polj.-Hrast. = Janez Poljanec (= Etbin Boje) in Franc Hrastelj, **Knjiga o Slomšku**. Celje 1962.

DJILAS O STALINISTIČNI REVOLUCIJI V JUGOSLAVIJI (1941-45)

Če je revolucija v polnem zagonu, tedaj se razvije neko lastno gibanje, ki se ne ozira več na opozorilo npravstvenikov, zgodovinarjev ali proučevalcev politike. Pod nenehno spreminjajočimi se in menjajočimi se primeri smo padali iz ene zadrege v drugo, iz ene zmage v drugo, iz ene morije v drugo. „Krepka volja“, da omenim le enega od marksističnih izrazov, stoji v

revoluciji prav na vrhu. Človek je žrtev okoliščin, ki jih ni predvideval, v katerih ne pričakuje nikakršne milosti, a je sam tudi ne izkazuje, in v katerih je življenje posameznika nesporno drugotnega pomena.

Še bolj zastrašljiva je misel, da se je bistveni del krutosti naše revolucije spočel iz revolucionarnega idealizma. Imeli smo sila globoke načelne opravičitve za krutost, po-

boje in vse druge nevšečnosti, ki jih je bilo treba storiti...

Človek je potrj ob dejstvu, da je sleherni komunistična partija na svetu, z eno ali dvema posamičnima izjemama, v svojem ustroju še vedno stalinistična in da jo vodijo po stalinističnih metodah...

Bil sem stalinist — tako kot tedaj vsi komunisti... Danes je med komunisti običaj, svoje stalinistične preteklosti ne priznati in zanikati, kar je kdo dejansko rekel. Moje razmerje do Stalina je bilo na neki način slično nekakšni veri. Vsi smo tako vanj verovali...

V Hercegovini so sinovi komunisti svojo predanost komunizmu potrjevali s tem, da so morili svoje očete in zatem plesali okrog njihovih trupel. Takšnih primerov je bilo veliko. Pri primeru, ki sem mu bil sam priča, so bili udeleženci mladi ljudje, pijani od revolucionarnih misli, vojne in uničevanja. Pobili so svojega očeta in uboj praznovali z divjim veseljačenjem okrog

njegovega trupla. Oče je bil povsem pošten starec. Kritiziral je komunizem, nikakor pa ni bil „sovražnik“ ali italijanski agent. Fantje so ga umorili, da bi tako dokazali svojo vero v komunizem. Prizor je bil strašen...

Moja popolna sprememba glede partije in sploh glede komunizma je izvirala iz mojega razočaranja nad Stalinom in nasprotovanja njemu. Iz tega se je v meni sprostil vse drugo.

V letih 1948-1954 so iz meseca v mesec v meni rastle dvomi in nasprotovanje. Najprej sem odstranil s podstavka Stalina, potem sem uperil kritiko na Lenina, končno sem delno odklonil tudi Marxa. Zavestno pravim „delno“, saj sem še dolgo po 1954 ostajal marksist. Še danes imam občasno vtis, da se še nisem čisto znebil marksističnega načina mišljenja.

Ali je bila prisilna vrnitev 20 do 40.000 Jugoslovanov (1945) pravilna? Ne, na noben način. Velika večina ljudi, ki so morali pod britanskim pritiskom Avstrijo spet zapustiti, so bili preprosti kmetje. Njihov edini zločin je bil strah pred komunizmom in zavračanje komunizma.

Veliko višje številke so bile pri Rusih, ki so jih Britanci prav tako izročili, kar je pomenilo za marsikoga takojšnjo smrt, za druge pa počasno umiranje po sovjetskih taboriščih.

Britanci niso spoznali ali pa vsaj niso javno povedali, da ni bila Sov-

jetska zveza po veljavnih pravilih normalna ali zakonita država.

Še veliko manj zakonita je bila jugoslovanska vlada. Bili smo povsem nova, divja revolucijska sila brez pravilno izvoljenega vodstva, brez sodstva in brez vsega, kar je spadalo zraven. Še 1945 smo dokaj samovoljno zapirali ali ubijali ljudi, bodisi iz političnih razlogov, bodisi zaradi česar koli drugega, kar je bilo po naši odločitvi obremenjeno s krivdo. Osnova naše zakonitosti je bila celó še tanjša kot osnova sovjetske zakonitosti.

Nagibam se k mnenju, da so vrnitev Jugoslovanov odredili britanski birokrati, ki so kratko malo hoteli svoje pisalne mize počistiti in listine skleniti. 20 do 30.000 Jugoslovanov na Koroškem je bilo za Britance le breme. Morali so jim dajati hrano, stanovanje, jih nadzorovati. Najbolj preprost izhod je bil vrniti jih v Jugoslavijo.

S tem so Britanci dokazali predvsem svojo neumnost. Morali bi si našo vlado, kakršna je bila tedaj, ogledati in iz tega narediti sklepe.

Ja, to, da so Britanci poslali te ljudi nazaj čez mejo, je bilo povsem napak, prav tako, kot je bilo povsem napak, da smo mi vse te postrelili. Streljanja so bila nesmiselno početje surovega maščevanja.

Bil sem v Črni gori, ko me je dosegla vest o teh množičnih ustrelitvah. Že tedaj sem imel občutek, da je to skrajno odvratna pot poravnavanja računov.

Nihče ne ve, ali je dal ukaze za to množično streljanje neposred-

no Tito ali ne. Bil pa je on gotovo za korenito rešitev — iz praktičnih razlogov. Jugoslavija se je nahajala v kaosu in razbitinah. Civilne uprave dejansko ni bilo. Ni bilo rednih sodišč. Ni bilo možnosti, da bi 20 do 30.000 primerov pošteno preiskali. Najpreprostejši izhod je bil: vse postreliti in se s tem rešiti težav.

Mislím, da bi morali Britanci dobro vedeti, kaj bomo mi z vrnjenimi storili. A tega niso hoteli vedeti; pa pri tem niso bili sami. Eden naših medvojnih „zaveznikov“ v O F je bil Edvard Kocbek, krščanski socialist. Tudi Kocbek je hotel verjeti, kar smo mu natvezli (kopico laži, saj so bili domobranci do zadnjega moža postreljeni) — in je to kajpada verjel. Bil je, kot so pštenjaki pogosto, neverjetno naiven.

Močno vznemirljivo je, da je v odprti in demokratski družbi — kakršna britanska vsekakor je — sploh možno, celotno vprašanje o nasilnih vrnitvah skoraj trideset let skrivati in da ni bilo mogoče odgovornih pripraviti k besedi o tem. To je gotovo primer, ki bi ga bilo treba javno preiskati.

V Jugoslaviji in Sovjetski zvezi o teh stvareh še vedno ni mogoče govoriti.

V meni je še upanje, da bom nekoč doživel, da bo postal komunizem demokratičen — če ni to upanje dejansko le poskus kvadrature kroga, to je nemogoče naloge.

Der Monat, Berlin,
marec-april 80/10-25

Politični položaj Latinske Amerike in Cerkev

Dežele Latinske Amerike, nekdanje španske in portugalske kolonije, so se osamosvojile v prvi polovici 19. stoletja, pred nekako 150 leti. Na gibanje za neodvisnost je močno vplival zgled Združenih držav Severne Amerike, ki so se bile osamosvojile že mnogo prej, in na svoj način tudi ideje francoske revolucije, ki proglašajo svobodo narodov in demokracijo (pr. začetek argentinske državne himne: libertad, igualdad...).

V novem svetu Latinske Amerike je bilo tako prelomljeno z evropsko politično tradicijo njenih monarhij. To so bile nove dežele, skromno naseljene, kulturno nerazvite in za samostojno politično življenje malo pripravljene. Razumljivo je, da jim je pod omenjenim vplivom severnoameriškega zgleada in idej francoske revolucije ostala kot edino možna politična oblika republika. Republikanska demokracija je odtlej ostala skozi politični ideal teh dežel.

Politična neustaljenost

Prave republikanske demokracije pa ni brez močnega sodelovanja ljudstva, kar predpostavlja dooločeno kulturno stopnjo, to je ljud-

sko izobrazbo in neko politično vzgojo in zrelost. Že med evropskimi narodi, ob vsej njihovi visoki kulturni tradiciji, si je republikanska demokracija le s težavo utirala pot. Latinska Amerika ni imela te predhodne potrebne priprave in so tako razumljive izredne politične težave, politična neustaljenost, neprestane revolucionarne spremembe v njihovi politični zgodovini, skozi od osamosvojitve naprej. So v stanju iskanja svoje primerne in vsaj relativno stalne politične oblike.

Če med ljudstvom ni izobrazbe in potrebne politične vzgoje, se posebej rado zgodi, da postane žrtev demagoških političnih voditeljev. Takrat je še posebej nevarnost, da se išče le korist stranke, ne glede na prave koristi dežele.

Veliko težav je v nekaterih večjih latinskoameriških deželah povzročila napetost med centralizmom in regionalizmom, tj. med osrednjo oblastjo in avtonomijo posameznih pokrajin (npr. v argentinski zgodovini med „unitarci“ in „federalisti“).

Iz politične nezrelosti ljudstev je deloma tudi razumljiv pojav tolikega števila vojaških vlad v teh deželah, v preteklosti kot danes.

Nobena država ne živi politično osamljena, brez vsakega političnega vpliva od zunaj. Kjer so dežele močno odvisne od drugih gospodarsko in kulturno, kot je prav primer Latinske Amerike, je tej odvisnosti pridružena tudi politična.

Danes Latinoamerikanci splošno tožijo nad to svojo gospodarsko-politično odvisnostjo, nad „neokolonializmom“, kot jo imenujejo. Ta da je nadomestil nekdanji kolonializem Španije in Portugalske in je danes njihov zatiralec.

Latinska Amerika je bila doslej tako predvsem odvisna od najbližje in najmočnejše gospodarske in politične velesile, ki so Združene države Severne Amerike; potem pa tudi od drugih tako imenovanih „zahodnih“ držav. Te dežele sestavljajo „zahodni svet“, ki je neka kulturna enota. Zrasel je na krščanstvu in je zgrajen na priznavanju dostojanstva in pravic človeške osebnosti, na svobodi človeka in zasebni lastnini. (Na gospodarskem področju se je tu oblikoval liberalno-kapitalistični sistem, ki v konkretni aplikaciji more biti dober ali slab.)

Danes se v Latinski Ameriki tudi uveljavlja drugi politični vpliv, ki ponuja drugačno gospodarsko in socialno uredbo družbe. To je komunizem, zgrajen na materialističnem marksizmu, in je tekmeec, nasprotnik in smrtni sovražnik doseданjega gospodarsko-socialnega reda. Zgrajen je na vsemogočni druž-

bi, ki je edina prava in absolutna lastnica vsega in absoluten gospod nad človekom, nad osebo in njenimi silami, ki ji ne prizna samosvojih in neodsvojljivih naravnih pravic, ampak vidi vrednost človeka le v tem, da je koristen in služi družbi. Politični nosilec te nove ureditve družbe so komunistične države, z boljševiško Rusijo na čelu.

Dobra gospodarska in socialna ureditev družbe je vedno bila zapleten in težak problem, ki je pri reševanju v odgovornih zahteval veliko iskrenega razmišljanja, študija in izkušnje, sposobnosti in dobre volje, nesebičnosti in poguma. Ob današnjem položaju v svetu — ob preobljudenosti ponekod in nezadostni produkciji, če vzamemo samo gospodarske faktorje — je problem še težji. Res vidimo, kako je splošno in v nekaterih deželah še posebej gospodarsko-socialni položaj v resnici težak in je težko njegovo reševanje. A težave so objektivne, ne samo iz krivice in zlorabe liberalno-kapitalističnega reda, ki so včasih resnične in so težave še povečale. Vendar najboljši in resnični gospodarstveniki in sociologi uče in so prepričani, da ob vseh težavah morejo dati najboljšo rešitev preizkušena gospodarsko-socialna načela „zahodnega sveta“. Pot do dobre gospodarsko-socialne ureditve ni lahka in kratka, a sposobnost in dobra volja odgovornih, ob vztrajnosti in potrpljenju vseh, more na podlagi teh načel roditi najlepše sadove. Za

delno, stari nauk svobode in zasebne pobude.

Težki gospodarsko-socialni položaj v svetu danes povsod izrablja svetovni komunizem za netenje revolucij, v politični službi komunističnega sveta. V svoji propagandi vse te težave predstavlja kot zgrešenost starega sistema, sam pa nastopa kot edini in resnični rešenik teh problemov.

Ni nam treba posebej razlagati danes že splošno znanih metod in posebnosti komunizma v nauku in praksi: o njegovi propagandi, kaj obeta in kaj v resnici prinaša; o revolucionarni polaslitvi oblasti; o njegovi gospodarsko-socialni ureditvi družbe; o diktaturi vsemogočne Partije; o nasilju in strahovanju človeka; o najožjem ideološkem dogmatizmu, ki je do skrajnosti nestrpen do vsakega drugega nazora zunaj marksizma, ki mu v nerazumljivi naivnosti pomeni edino in najvišjo resnico, ki se je do nje človeštvo dvignilo, in ki ga z vsemi modernimi sredstvi človeku vceplja v glavo od zibeli do groba: iz te „resnice“ izvira njegova morala, ki ji je gibalo razredno sovražstvo v družbi in nima nič skupnega z resnično moralno krščanstva; kako ruši družino in kvari mladino in je nasprotnik vsake vere, ki jo gleda kot najhujšo škodljivko družbe.

Na političnem in gospodarskem polju danes komunizem naloži

to imamo tudi v naših dneh lepe primere gospodarsko in socialno cvetočih dežel, ki so se po tej poti dvignile iz težav, ki so jih trle.

Marksistično - komunistični sistem se ne more primerjati gospodarsko-socialnemu redu zahodnega sveta, če primerjamo oba sistema po njunih sadovih v današnjem svetu: na eni strani resno reševanje gospodarstva in ureditve družbe in tudi lepi sadovi v svobodi in blagostanju; na drugi strani zveneče, a neizpolnjene obljube, neizmerno trpljenje, suženjstvo človeka, neuspešno gospodarstvo, tudi pri resnem prizadevanju; uspehe ima le, v kolikor se odpove nedosledno svojim načelom in sprejema, vsaj

narodu novo odvisnost od kake komunistične velesile.

Komunizem v revolucionarni propagandi obljublja vse, daje pa potem bore malo, pa obenem jemlje človeku osnovne dobrine za zadovoljno in srečno življenje v družbi, zlasti potrebno svobodo. Zato množice, če morejo, beže iz obljubljenega komunističnega — „raja“ (prim. „berlinski zid“, Kubo, Indokino).

Vse to je naloženo narodu od peščice komunističnih fanatikov; s prevaro in nasiljem nalagajo narodom ta jarem in s strahovladom narod pod tem jarmom drže. Od komunistične revolucije v Rusiji pred 60 leti naprej doslej nimamo primera naroda, ki bi se tega bremena sam rešil.

Brutalni materialistični sistem komunizma je najhujša prevara in najkrutejše nasilje nad človekom v današnjem svetu.

In vendar marsikje nasedajo komunizmu množice in se širi. Razumljivo je to iz velikega njihovega trpljenja na gospodarsko-socialnem področju in nestrpnosti množice, ki ne misli veliko in sledi tistemu, ki ji obeta hitro in temeljito rešitev; a potem ostanejo razočarane.

Latinsko Ameriko zaradi njenega posebnega položaja svetovni komunizem gleda kot posebno ugodno področje in zrelo za komunistično revolucijo. V ta namen se skuša polastiti osvobodilnih gibanj, ki so morda v sebi upravičena, da po njih pride na

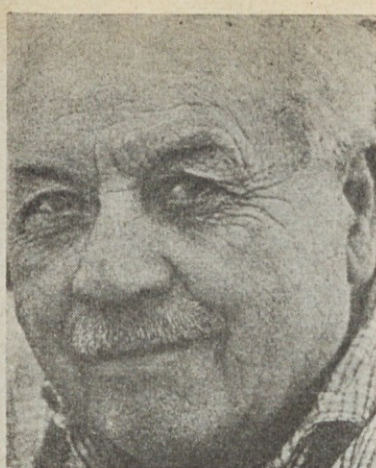
oblast. Po svojih preizkušanih metodah je v tem zelo spreten in ima velike uspehe. Na tem kontinentu je najprej prišel do oblasti na Kubi.

Primer komunistične Kube

Kuba je v Latinski Ameriki prva dežela, ki se je polastil komunizem (1959). Z drugimi posledicami ji je prinesel novi komunistični režim tudi novo zunanjo politično in gospodarsko odvisnost, ne manjšo od prejšnje, tokrat od boljševiške Rusije.

Da vzdrži njeno propadlo ekonomijo in komunistični režim, ji Sovjetska Rusija plačuje za njen sladkor štirikratno ceno, kot jo ima ta produkt na svetovnem trgu, in deželo oskrbuje z nafto po znižani ceni; obenem jo komunistični sateliti vzhodne Evrope oskrbujejo letno s 600.000 tonami žita pod posebnimi ugodnimi pogoji. Celotna ekonomija Kube je prilagojena načrtom gospodarske skupnosti komunističnih dežel vzhodne Evrope. Od zmage nad Batistom ima racionirana živila in obleko. Ekonomija peša, namesto da bi se razvijala. Razumljivo: mala Kuba namreč vzdržuje po številu drugo, za Brazilijo najmočnejšo vojsko v Latinski Ameriki (Prensa, 3. febr. 1980).

Kot ekonomija je tudi vsa politika Kube vključena v politične načrte komunističnih držav, kot tudi vojaško. Kuba ima danes na desetisoče svojih vojakov v af-

riških deželah, v oporo komunističnim osvobodilnim gibanjem. Sama je pa prejela od Rusije tisoče ruskih vojakov, ki čuvajo varnost dežele v komunističnem taboru. Kuba je tako postala sateljitelj komunistične velesile Rusije.

Ljudstvo glede uvedbe novega sistema in vseh teh posledic ni bilo vprašano. Pri tem tudi niso imele nobene besede druge revolucionarne sile, ki so bile zrušile diktatorja Batista. Edino je o tem odločala Partija, ki je njen najbolj vidni predstavnik Fidel Castro. Kateri so se po zmagi revolucije tej smeri upali upreti, so bili likvidirani ali še danes životarijo v zaporih. Pred kratkim je po 20 letih zapora prišel na svobodo komandant Huber Matos, eden glavnih revolucionarnih voditeljev proti Batistu, ki pa ni bil komunist. Sam zatrjuje, da živi stalno v nevarnosti pred Castrovimi atentatorji v USA, ker

dobro pozna njegove metode.

Kubanci, kateri morejo, v množicah iščejo svobode z begom v tujino.

Na razpotju

Latinska Amerika danes doživlja velike spremembe. Skuša se rešiti svoje zaostalosti. Direktna in konstruktivna pot do tega bi bila pot vsestranskega prizadevanja: dela, skromnosti, štedenja, potrebnih reform, resna ugotovitev krivice in nje odprava po demokratični poti. A splošno se ubira bolj negativna in destruktivna pot: kot glavni in včasih edini vzrok vsega zla se kratkomalo predpostavlja krivica, krivica od drugih narodov, krivica doma; v tem duhu se pojavljajo „osvobodilna gibanja“, ki nočejo o osvoboditvi po pozitivni in konstruktivni poti ničesar slišati: ne dela in red, ampak nered; ne štedenja in skromnosti, ampak z najlepšimi obljubami vzbujajo poželenje, ki nikdar ne bo izpolnjeno; ne zboljšanja položaja in reform, ampak zrušiti staro in zase popolno oblast, kar izrečno povedo. Kdo ima v oblasti ta gibanja, se je že dovolj jasno pokazalo.

Latinska Amerika je danes na razpotju, ko se mora znova odločiti, ali ostane v kulturnem območju zahodnega sveta ali pa preide v blok komunističnega sveta in postane v vsem odvisna od komunističnih držav, kot ima že svoj zgled v Kubi.

Nekatere dezele so bile že da-
leč na tej poti, pa so jih pri tem
zavrle, vsaj začasno, vojaške av-
toritarne vlade, ki so že od nek-
daj značilna posebnost tega konti-
nenta. Mednarodni terorizem je
ponekod izzval hud odpor. Vojaš-
ka oblast je iz razloga „nacional-
ne varnosti“ ponekod odgovorila
deloma z brezobzirnimi metodami
nasprotnika. To je seveda izzva-
lo hudo levičarsko propagando v
svetovni javnosti proti takim
vladam.

Cerkev jasno odklanja komu-
nizem in ni potrebno o tem ob-
širneje govoriti; pa gleda z ne-
zaupanjem tudi „teorijo ali ideo-
logijo nacionalne varnosti“ (segu-
ridad nacional; gl. Dokument iz
Pueble 314. 547 sl.), kolikor po-
rablja nezakonito nasilje. Cerkev
ima pred očmi ideal človeške
družbe in po njenem nauku nik-
dar ni dovoljeno kršiti naravnega
človeškega dostojanstva in os-
noynih človeških pravic.

Seveda ne moremo imeti za e-
náko zlo komunizma in pa zlorabe
„teorije nacionalne varnosti“.

Marksistični komunizem vklju-
čuje materialistično brezboštvo;
v socialnem pogledu drug red, v
katerem družba usužnjuje člove-
ka; to naloži narodu redno maj-
hna manjšina komunističnih fa-
natikov z najhujšim nasiljem; v
borbi za oblast komunizem ne
pozna nobenih človeških pravic;
pri vsem ni upoštevana resnična
volja ljudstva.

Proti temu se družba ima pra-

Zdaj kmalu bo jesen in vsak večer
s penečo bo krvjo obrizgal listje.

Zatem bo prišlo jutro, ko v megli
se v tropah poslove gosi in čaplje
in nočne rose trave posive.

Od rož bodo ostala le semena,
od nas le sklenjene roké.

Karel Mauser

vico boriti za ohranitev svobode,
človeškega dostojanstva in da se
upoštevata prava volja ljudstva, se
ohrani resnična demokracija; da
se narod reši prevare in nasilja
manjšine. Kolikor to vključuje
„teorija nacionalne varnosti“ in
skuša to doseči v mejah zakona,
je upravičena (prim. Puebla 548).
A včasih ta ideologija vodi v stal-
ni represivni sistem neke trajne
notranje vojne, ker da je nevar-
nost prevrata trajna, in sama ro-
di krivice, proti katerim pravi,
da se hoče boriti: krši človekove
pravice, ne ščiti varnosti posa-
meznikov, se ne zmeni za resnič-
no voljo ljudstva (Puebla 314.
547). Te zlorabe Cerkev odklanja,
čeprav jih je izzvalo nasilje pre-
vratništva.

Včasih je slišati tožbo, da da-
našnja družba proti nasilju se-
danje prevratnosti nima učinko-
vitih zakonov, da bi se branila.
To pomanjkljivost „teorija nacio-
nalne varnosti“ dopolnjuje z ne-
zakonito samovoljo. Zakonita pot
v urejeni družbi tudi v teh pri-

merih obstaja v tem, da se izdajo potrebni zakoni, po katerih naj postopa oblast v uporabi sile; nič naj bi ne bilo mimo ali proti zakonom.

Moremo pa iz tega videti, kako je obramba proti komunizmu v zahodnem kulturnem svetu otežkočena, ker sta nasprotnika v neenakem položaju. Komunizem po svoji ideologiji svobodno uporablja vsa sredstva, ki mu služijo, brez vsakih moralnih ozirov. Od nasprotnika pa se v imenu njegove morale zahteva poštenje in spoštovanje človeka in njegovih pravic.

Toliko v zvezi z načelnim naukom Cerkve v tem vprašanju. Njeno praktično nastopanje v skladu s temi načeli pa kaže, kako je položaj zapleten in za Cerkev težak. Zakaj izjave nje-

nih predstavnikov danes svetovna levičarska propaganda izrablja včasih sebi v prid in v prid komunizmu (prim. izjave brazilskega škofa Helder Camare, žilenskega kardinala, molk Cerkve na Kubi pod komunizmom itd.). Tako se izrablja včasih tudi stara fraza, da tu „ni nevarnosti za komunizem, ker je ljudstvo katoliško“. (Tako je dejal pred kratkim za svojo deželo tudi iranski ayatollah Khomeini. Tam bi ta misel mogla biti v nekem pogledu bolj utemeljena. Zakaj njihovo muslimanstvo vključuje tudi nasilje in vojsko „proti nevernikom“, džihad, ki jo poznamo iz zgodovine. Kakšen bo spopad med muslimanstvom in komunizmom, se bo šele videlo. Neki začetek se pojavlja v Afganistanu. Krščanstvo kot tako se nasilju odpoveduje in se opira samo na silo resnice same proti vsaki zmoti.)

Cerkev deluje naprej, v takih ali drugačnih razmerah, tudi pod komunizmom, kolikor more in kakor more. V določeni deželi sicer nima obljube trajnosti, ima jo pa Cerkev kot taka. In to je tudi delnim Cerkvam v posameznih deželah v veliko oporo in pogum.

— — —

Latinska Amerika je danes v času usodnih odločitev glede svoje bodočnosti. V tem položaju potrebuje svojo čisto posebno rešitev, ne da bi sprejemala že dane rešitve, ki se ji ponujajo od zunaj in ki ji morejo prinesiti

ново suženjstvo (prim. Puebla 550).

Ker je to po svoji veri krščanski in katoliški kontinent, vesoljna Cerkev s posebno zavzetostjo gleda na njen položaj in zasleduje njen razvoj. Tudi se nam v glavnih obrisih že kaže idealna rešitev, ki mora za njo težiti, da bi dala zgled tudi ostalemu svetu: socialne pravičnosti, družbe

brez nasilja ne z ene ne z druge strani, spoštovanje človeka in njegovih pravic; da bi človek tu imel „dom sreče, ne pa bojišče, kjer bi vladalo nasilje, sovraštvo, izrabljanje človeka in sužnost“ (Puebla 184).

Tak je ideal. A pot do idealov je dolga in težka in v vsej čistosti navadno niso ostvarjeni.

Franc Gnidovec

Peter Karvaš

Očka, vzgajaj me malo!

Nenapisano pravilo je, da očeta pri delu ni dovoljeno motiti. To pravilo drži vedno, brez omejitev in nepreklicno, razen v nekaterih izjemah, ki jih je približno milijon.

Odprejo se steklena vrata in gospod sin obstane sredi njih. Kriv. Zaveda se teže prestopka, se ne more in ne more ustavljati. Kazalec z rožnatim nohtom pritiska ob spodnjo ustnico, kakor bi tuhtal, kje naj začne, dolge trepalnice so povešene kakor pod bremenom grehov. Končno se odloči, globoko vdihne in primerno tiho, vendar dovolj glasno, da prevpije šklepetanje pisalnega stroja, začne:

„Očka...“

Nepotrpežljivo vzdihnem in zavijem oči, to pa dejstva v ničemer ne spremeni. Obrnem se k

potomčku, ki tam plaho stoji med vrati in je utelešena slaba vest, ve, da bo hudo, pa ne more in ne more nazaj.

„Kolikokrat ti bom še ponovil,“ začnem z dvignjenim glasom in tudi že nekako rutinsko.

„No,“ me takoj zavrne, „tokrat gre za nekaj važnega. Zares! Častna beseda, da gre za važno reč.“

Častna beseda tako velikega dečka je pomembna zadeva. Kljub temu se hladno zaprem vase in vprašam kakor človek, ki se v resnici sploh ne zanima za odgovor:

„No, za kaj gre? Pa hitro!“

Sin previdno pomežikne, zbere pogum, zapre vrata in se približa pisalnemu stroju. Povzdigne črne, iskreče se oči in neučakano pravi:

„Očka, vzgajaj me malo.“

Od časa, ko je prosil, naj bi mu takoj napisal čisto kratko slikanico, toda z notami, ni več prišel na dan s tako nezaslišano željo. Ugasnil sem namizno svetilko, jo spet prižgal, pa se tega še zavedel nisem. Kolikor se spominjam, sem mu potem odgovoril nekaj docela neumestnega:

„Kaj pravzaprav s tem misliš?“ Ali: „Kako naj to razumem?“

Malček je skomignil z rameni. „Tako. Malo me vzgajaj. V knjigi stoji pisano, da starši vzgajajo otroke. Ali ni tako?“ — „Seveda.“ „Si ti eden od staršev?“

„Sem,“ sem pritrdil odločno in ga pogledal v oči.

„No, prav,“ se je hvaležno na-

smehnil. „Jaz sem otrok. Me boš vzgajal, ne?“

Zadeva je začela prehajati na visoko raven. Začel sem se pogajati.

„Poglej,“ položil sem mu previdno roko na ramo, „kakor vidiš, imam sedaj važno delo.“ V tem sem ponovno ugasnil namizno svetilko.

Nekoliko razdraženo je rekel:

„Vsi starši vzgajajo svoje otroke. Tudi Dušana iz drugega nadstropja vzgajajo. Pa še kako! Le ti me nikoli ne vzgajaš.“

„To je zagotovo slišal od matere,“ sem pomislil nejevoljno in rekel: „Kako moreš govoriti take nesmiselne reči! Ali ne skrbim zate od rojstva, da, od tvojega rojstva požrtvovalno skrbim za tvojo vzgojo!“

„Hm,“ se je zamislil, „ne spominjam se.“

Dvignil sem se in odločno zakoračil po sobi. Nekoč sem opravil nekakšen izpit iz pedagogike; o čem, se več ne spominjam. Ostro sem pogledal sina, on pa je rekel:

„Vidiš, zdaj ne delaš. Lahko bi me vsaj za trenutek vzgajal, zares. Vsaj za kratek trenutek. Nekoliko me povzgajaj, potem pa boš spet delal, kaj?“

Ker nisem bil takoj pripravljen na odgovor, je menil, da soglašam, sedel je na rob divana, lepo prekrižal roke in čakal. Malo je pri tem bingljal z nogami, obutimi v bele nogavice. Na kolnih so bile umazane.

Očitno je bil zelo radoveden, kaj bom z njim počel — vzgojo si je verjetno predstavljal kot grozno zanimivo reč.

„Zdi se mi, da zvoní telefon,“ sem rekel. Okrenil je ostrizeno glavico. Pa ni zvonil.

„V tvojih letih,“ sem rekel učeno in nekako očitajoče, „prihaja petinsedemdeset odstotkov vzgojnega vpliva od matere.“

Ni razumel docela, pa vendar je pametno pripomnil: „Mama je v službi.“

Kadarkoli je šlo za pomembne stvari, je bila mama vedno v službi.

Položaj je postajal brezupen.

Začel sem se prepričevati, da je brezupnost le v tem, ker ni upanja, da bi se spet lotil dela.

„Veš kaj?“ je nenadoma živo vprašal.

Zazdelo se mi je, da se je v daljavi zasvetlikala iskrica upanja: morda se je spomnil na igro s kockami in bo šel zidat zame pedagoško šolo ali pa se bom odkupil z dovoljenjem, da lahko gre k Dušanu streljat z lokom. On pa je nadaljeval:

„Veš kaj? Že vem, zakaj me nočeš vzgajati.“

Pristal bi bil na katerokoli pametno, vsaj za spoznanje dostojno in za obe strani prijateljsko pojasnilo. On pa je trdo pribil.

„Zato, ker sploh ne znaš vzgajati.“

Tudi to je materino maslo, mi je šlo skozi možgane. Razburje-

no sem dejal: „Dovolj, to je neumnost.“

„Ne znaš,“ je pribijal z nogo. Pri tem se je moral nekoliko stegniti, da je dosegel parket.

„Počakaj,“ sem izgubljal potrpljenje, „najprej, da boš vedel, sem opravil izpit iz pedagogike, potem sem čital Makarenka in sem sploh kulturni človek, in tretjič — imam skoraj šestletno prakso.“

Ne trdim, da nisem ob teh besedah nekoliko zardel, pa to je brezpomembno.

Sinov obraz se je polagoma razjasnil. „Prav,“ je smehljaje se pristal. Zleknil se je na divan, se še udobneje namestil, sklenil roke in dejal: „No, torej začni!“

„Kaj?“

„Vzgajati.“

„Poslušaj,“ sem dejal strogo in se odklašljaj, „vzgajati, to ni tako, kakor bi nekomu ušesa umil. To traja dolga leta.“

„Danes bi lahko začela,“ je dodal, „kajne?“

„Vrag te vzemi,“ sem rekel, „razumi vendar, da sem že davno tega začel! Ali ti na primer ne vzbujam namerno zanimanja za tehniko? Napravil sem ti žerjav in traktor in žičnico.“

„K vragu, napravil,“ je rekel pomenljivo in prikimal. Nato se je nasmehnil. „Ti se rad igračkaš s stroji.“

„Kaj pa ljubezni do literature, ali te je ne učim? Ali ti ne prebiram vsak dan narodne pravljičice?“

„Vsak dan že ne,“ je pripomnil zaradi natančnosti.

„Pa vsak mesec. In, ali te ne poučujem, da se med zauživanjem juhe ne pije vode in da ni spodobno srebati z jezikom in da morajo z jušnika zajeti najprej odrasli in šele nato ti? No, ali to ni vzgoja?“

„Kaj pomeni 'k vragu'?“ je vprašal sin odkrito in z zanimanjem.

„To ne spada sem,“ sem vzki-pel v sveti jezi, „sploh pa si za-pomni, da odraslim ne smeš se-gati v besedo in tudi svojim star-šem ne. Kaj sem že hotel po-vedati...“

V resnici nisem hotel povedati prav nič. Neopazno sem pogle-dal na ročno uro, ali se morda žena še ne vrača. Prisluhnil sem tudi, ali ne škriplje kljuka, ali ne škrtta ključ v ključavnici. Pa je vsenaokoli vladala največja tišina, le sin na divanu je razo-čarano zašepetal:

„Vzgajati ne znaš.“

Opustil sem misel na delo, do-končno sem obupal nad tem, da bi kdo prišel na obisk ali da bi izbruhnil požar, sedel sem v fo-telj, posadil sina na kolena, oče-tovsko sem mu pogladil svilene lase in spregovoril!

„Človek je družbeno bitje. Da bi ti postal vreden član človeške družbe, te je treba vzgajati.“

„Jaz ne bom vreden član,“ se je oglasil, „jaz bom šofer.“

To je bilo že zdavnaj odloče-no in od vseh priznано dejstvo.

„Tudi šofer je vreden član člo-veške družbe,“ sem odgovoril po-trpežljivo. „Tudi rudar, tudi učitelj, tudi zdravnik.“ To je lepo uspelo: napravil sem nanj vtis.

Toda zdaj me je pogledal od spodaj navzgor.

„Ali tudi pisatelj?“ je vprašal.

Menim, da v vprašanju ni bilo primesi dvoumja.

„Seveda,“ sem odgovoril, „ka-ko sploh moreš kaj takega vpra-šati?“

„Prav,“ je rekel negotovo. „Lah-ko me vzgajaš dalje.“

„Torej. Da bi nekdo bil resnič-no vreden član človeške družbe, mora biti pošten, delaven, zave-den, pravičen, junaški, ljubezniv človek...“ Tu sem opazil, da mo-jim izvajanjem ne posveča poseb-ne pozornosti.

„Ali poslušáš?“ sem ga nalah-no stresel.

„Ati,“ je vprašal, „ali je tudi mama taka... vredna?“

„Seveda,“ sem rekel, „kajti, ta zadeva je v naši družini že dav-no absolutno jasna.“

„Kdo pa je vrednejši, mama ali ti?“

V hipu sem se zavedel neja-snih posledic odgovora na to vprašanje, pa naj bi bil tak ali drugačen. Posmrkal sem. Potem sem se odkašljajal.

„To šele raziskujejo. Ali res ni zazvonil telefon?“

„Ne,“ je odgrnil, „ati...pa... ali je treba vedno biti tak?“

„Kakšen?“

„No ja... delaven in tako dalje.“

„Seveda, vedno.“
Pretekkel je trenutek.

„Tudi v nedeljo?“

„Tudi v nedeljo.“

„Hu,“ je vzdihnil z grozo, „pa zmore to en sam človek?“

„Kako neki ne?“ Opazil sem, da mi je končno uspela napraviti nanj vtis. Pri srcu mi je malo odleglo.

„Prav,“ je rekel vdano. „Poskušal bom.“

„Odlično. Tako od danes naprej ne boš več lagal. Dušanu vrneš pajacka, ki hodi, v predalu boš napravil red, teti se boš opravičil, ker si ji spet skrnil očala, pred večerjo pa si boš z milom umil roke...“

Pogledal me je čisto skrušeno: „O tem se nisva menila! Rekel si le, da mora biti človek delaven, junaški...“

„In pošten. To pomeni govoriti resnico, vrniti pajacka, prositi odpuščanja...“

„Hm,“ je vzdihnil in se globoko zamislil.

Vse je kazalo, da to prekaša njegove moči. Pogledal me je, pa se takoj umaknil mojemu pogledu.

„Roke si bom umil dvakrat, je izjavil, „opravičil pa se ne bom!“

„To bi ne bilo častno,“ sem rekel natihoma.

„Trikrat...“ je šepnil, „pa še obraz in kolena...“

Nism popustil. Ni mogel razumeti, da me ne gane niti tako velika obljuba! Trenutek je še pomislil, nato počasi zdrsnil s fotelja in se pobral k vratom.

„Kam, kam pa zdaj?“ sem ga ustavil.

„Imam nujen opravke,“ je rekel z mrkim obrazom. Gledal je vstran in takoj se mu je začelo muditi. „Vzgajala se bova spomladi.“

In ga ni bilo več.

Čez trenutek se je vrnila žena. Kakor bi bil iztrgan iz nujnega dela, sem poudaril:

„Tvojega sina sem malo vzgajal.“

„Opazila sem,“ je rekla. „Ko sem stopila v njegovo sobo, je zavpil: ‚Mama, kmalu te bo vrag vzel!‘“

Pri večerji je nekajkrat opozorila: „Ko ješ juho, ne pij vode, ali slišiš? In nikar prvi ne zajemaj iz jušnika; počakaj, da bodo to storili najprej odrasli! Koli kokrat ti bom še povedala, da ne srebaj!“

Tu se je obrnila k meni:

„Strašno! Ta otrok raste kot divjak. Nihče se z njim ne ukvarja... Vse leži na mojih ramah.“

Pogledal sem sina. Tudi on je pogledal mene. Mislim, da se ne motim: v njegovih velikih očeh sem zagledal nekaj kakor kratek, morda nehoten, pa vseeno dosežen odsvit moške solidarnosti.

v družini

EVANGELIJ — Z OČMI ZAKONCEV

POROČENA IN ZAPUŠČENA

Morda še posebej ob praznikih, počitnicah in dopustih čuti jo osamljenost tisti, ki so po čudnih okoliščinah ostali sami. Sami, čeprav so se poročili zato, da bi vse lepo in težko nosili — skupaj. Eden ali drugi od zakoncev je odšel. In so taki, ki so potem rajši ostali sami z otroki, kot da bi še enkrat začenjali, ker je zelo težko začeti, nadaljevati in dobro končati. Poročeni so, imajo otroke, a so brez življenjskega tovariša. Pa vendar niso sami. Z njimi je Kristus, ki vedno ostaja zvest. Tudi njim govori po svojem veselem oznanilu, ki premaguje, človeško gledano, tudi brezizhodne položaje.

DROBTINICE

Jezus se je umaknil v tirske in sidonske kraje. In glej, prišla je žena Kananejka iz tistih krajev in je zavpila: „Usmili se me, Go-

spod, sin Davidov! Mojo hčer zelo muči hudi duh.“ Toda ni ji odgovoril besede. In pristopili so njegovi učenci ter ga prosili: „Odpravi jo, ker vpije za nami!“ On je odgovoril: „Poslan sem le k izgubljenim ovcam Izraelove hiše.“ Ona pa je prišla in padla predenj, govoreč: „Gospod, pomagaj mi!“ Odgovoril je: „Ni prav, da bi se kruh vzel otrokom in se vrgel psom.“ Ona pa je rekla: „Res je, Gospod; saj tudi psički jedo od drobtinic, ki padejo z mize njih gospodarjev.“ Tedaj ji je Jezus rekel: „O, žena, velika je tvoja vera; zgodi se ti, kakor želiš!“ In njena hči je bila zdrava od tiste ure (Mt. 15, 21-28).

Umik

Na žalost najbrž ni redek primer, kot je moj. Osnovna celica človeške družbe, zakon in družina, se je razbila. Ostala sem sa-

ma z otrokoma. Mož se je najprej **umaknil**, pozneje pa odšel za vedno. Nesmiselno je zdaj po končanem razsulu zakona iskati krivdo v enem ali drugem, posebno, ker človek tako rad na svoje napaake in krivde pozablja ter jih vali na drugega. Treba se je sprijazniti s stanjem. Možno pa se je kljub vsemu ozreti nazaj, brez jeze, čimbolj nepristransko pogledati skupaj prehojeno pot. A čudno — s tem, ko se je umaknil mož, sem začutila tudi **umik** Boga, čeprav temu Bogu nisem bila ne vem kako zvesta.

Muka

Bila sva zelo mlada, ko sva se spoznala, nezrela, neresna. Sestajala sva se pač, kot se sestajajo toliki mladi. Nisva se trudila resno spoznavati drug drugega. Vse je ostalo površno in na površju. Cvet najine ljubezni se ni razcvetel, da bi nekoč obrodil sad, ampak uvel in odpadel. Ker sva bila versko površno vzgojena, nikoli nisva med naju vabila Boga. Popolnoma sva pozabila nanj. Tudi poroka, ki je sledila, ni prinesla poglobljanja skupnega življenja. Morda je bilo celo slabše. Začelo naju je **mučiti** tisto, kar bi naju moralo osrečevati — skupno življenje.

Imeti

Pojavil se je neki občutek gotovosti, lastništva, češ zdaj ga ali jo imam in se torej ni več

treba truditi za skupnost. In tako je bilo rojstvo zakona že tudi začetek odmiranja. Prišla sta otroka, a naju nista zbližala. Kako zelo zmotne so misli, da otroci zbudijo ljubezen med zakonca. Gotovo jo utrdijo, kadar že obstaja. Vežejo ju, če se jih oba veselita in vesta, da sta skupno odgovorna za njihovo življenje in vzgojo. Vendar ljubezni ne morejo pričarati. **Moja hči** in moj sin sta tudi sama ostala prikrajšana za ljubezen.

Sama

Zdaj sem torej ostala sama. To besedo SAMA sem pisala v sebi z velikimi črkami. Neprestano me je zasledovala, čutila sem samotno v vsakem trenutku. Ostala sta otroka, ki zahtevata skrb in nego. Potrebujeta celega človeka, dom, varno gnezdo in predvsem ljubezen. A kako naj jima vse to dajem, če tega sama nimam? Na meni je ostalo tisoč vsakdanjih dolžnosti, delo v službi, vse delo doma. Ko se utrujena vrnem iz tovarne, je treba po enega v vrtec, starejša se sama vrne iz varstva. Nato se prične nujno pripovedovanje, vprašanja. Pride bolezen, težave pri vzgoji, a jaz sem vedno pri vsem — sama. Zvečer, ko zaspita, ni nikogar, da bi mu naslonila glavo v naročje. Ni ga, da bi ga vprašala za svet. Nikogar ni, da bi se pogovorila z njim. Vedno je treba biti na mestu, o vsem razsojati trezno, dati vse od sebe, a ničesar pri-

Zapuščena (Maksim Gaspari)

čakovati, ničesar prejeti. Pridejo trenutki, ko otroka postaneta breme in postanem breme tudi sama sebi. **Hudi duh** občutka poraženosti, neuspešnosti, brezciljnosti, utrujenosti in osamljenosti **me muči.**

Molk

Vse je bilo do obupa težko. Doma sem imela sv. pismo, a ga nikoli nisem brala. Neki večer sem sedela in brala besedilo, pa ga

nisem prav razumela. Spomnila sem se, da me prijateljica že dalj časa nagovarja, naj se udeležim misijona v sosednji župniji. Opogumila sem se. Začetek je bil težak. Toliko novega je bilo zame. Nemočna, majhna sem klicala: **Gospod, usmili se me!** On pa, kot da me ni slišal. Videti je bilo celo, kot da me je zavrnil. **Ni mi odgovoril besede.** Sicer pa, kaj sem jaz zanj? Jezus ni poslan zame. Nič nisem v njegovem ljudstvu. Nisem v njegovi služ-

bi ne kot zakonska žena ne kot samska. Zame ni mesta. Obrnil se je od mene, ker ne morem biti nikomur kvas in sol, ne morem biti nosilka njegove misli in ljubezni. Nisem se dovolj trudila, da bi mogla biti njegova učenka in vodič ter pomočnik drugim, niti svojima lastnima otrokoma ne.

Odpravljena

In pristopali so razni ljudje in mi dajali več ali manj pametne nasvete. A od nasvetov se ne dá živeti. Nekateri so me celo odpravljali kot manjvredno, ker v zakonu nisem uspela. In vendar nisem nehala klicati k Jezusu in sem padala predenj ter ga prosila: „Tako zelo te potrebujem in vem, da je samo v tebi moja rešitev in moja moč. Naj bodo moja hrana vsaj drobtinice, kajti, Gospod, tvoje so in zato me morejo nasititi in okrepiti. Hočem in moram biti mirna in močna. Potrebujem veliko tvoje ljubezni, ker jo moram veliko dati. Ne samo mojima otrokoma dvojno mero, temveč tudi ljudem, ki jih srečujem. Tudi jaz, čeprav samotna in slabotna lučka, hočem svetiti na poti do tebe.“ Vem, da moje življenje ne bo nikoli lahko. Kdor ima ob sebi tovariša, prijatelja v zakonu, mu je veliko lažje. Delita si bremena.

Ovca

Odločila sem se za življenjsko spoved, ker sem bila tudi jaz

zgubljena ovca. Tam si mi pokazal svojo toplino in razumevanje preko sočloveka-spovednika. Hvala ti za to! Hvala ti, ker si me rešil samote in obupa in mi prišel naproti. Moj nekdanji mož ni bil tako srečen kot jaz, ki sem te srečala, ko sem te najmanj pričakovala. Res je zanimivo, kako zdaj doživljam svojo vero kot osebni, ljubezenski odnos do Boga. Nekoč sem jo razumela kot odnos do daljnega in visokega bitja, ki predvsem skrbi za red in mir, kršitelje pa strogo kaznuje. Zdaj je moja vera po tvoji dobroti velika in polna zaupanja. Zgodilo se mi je, kar sem tako dolgo želela: Našla sem smisel svojemu življenju; našla enako misleče ljudi, ki računajo z Bogom bolj kot s čimerkoli drugim; našla trdno in ljubeče Bitje, ki bo opora in prijatelj tudi mojima otrokoma.

Otroka

Bolj kot karkoli drugega sem seveda čutila, kako moja hči in moj sin nista taka kot otroci staršev, ki živijo skupaj in se razumejo. Kako jima dopovedati, zakaj ni očeta, in kako na drugi strani braniti njegov ugled, ker je le njun oče? Vedno znova sem jima skušala to razlagati. A eno je razlaga, drugo pa vzdušje, okolje, prizadetost zaradi pomanjkanja očetovske ljubezni in zaradi mene, matere, ki nisem bila taka, kot bi morala biti. Žena brez moža je neke vrste invalid.

In ta invalid je bil še brez žive, življenjske povezanosti z Bogom. Odkar pa sem srečala dobrega Kristusa in odkar je moja vera začela postajati življenje, sem začela opazovati rahle spremembe tudi pri otrocih. Veliko bolj sta duševno in duhovno zdrava od tiste ure, ko me je Kristus ogovoril in mi dal bogate drobtinice, ki so postale kruh življenja.

Gospod, sprejmi v dar mojo
samoto
in moje solze.
Sprejmi jih za vse tiste zakonce,
ki skušajo odtegniti roke

in duše drug drugemu.
Združi jih spet
v razumevanju in ljubezni.
Daj jim moči,
da premagajo nesoglasja
in premostijo sebičnost.
Tvoji zakoni so to,
tvoja Cerkev v malem.
Ne dopuščaj,
da bi še več otrok
tako osirotelo.
Končno te prosim,
pokaži lepoto ljubezni
tudi očetu mojih otrok.
Ko bo spoznal resnično ljubezen,
bo spoznal tudi tebe.

Vital Vider

*Za mladino
za mladino*

S n e m a j m o m a s k o k o m u n i z m u !

(Na proslavi padlim junakom v Slomškovem domu 28. 6. 80)

Zopet smo v juniju, mesecu mejniku v zgodovini slovenskega naroda. Zopet smo zbrani, da počastimo naše junake, in zopet se

v nas zgane srce in utrne solza, ko se s spominom povrnemo v trdo in težko preteklost, zaradi katere smo zbrani v istem duhu,

na drugih tleh. Nekateri od nas sicer nismo direktne priče dogodkov: smo pa gotovo rastle ob njih in ob posledicah naše narodne tragedije, katero nosimo globoko zasajeno v sebi. Izoblikovala nas je in nas obogatila s silo mučeništva. Čutimo se tesno povezane s tistimi, ki jim je Bog dal preživeti hudo preizkušnjo. Iz njih izhajamo. Njihovo kri nosimo in smo ponosni na našo preteklost.

Vsa človeška dejavnost gre skozi čas in ostane v njem. Čas, ta tiha priča človeške zgodovine, zdravnik, ki zaceli rane in uteši bolečine, a tudi tiran, ki vrže dogodke v pozabo. Pustimo času, da nas ozdravi in da nam uteši bolečine; toda uprimo se proti času-tiranu, ki nam zastira oči in briše spomine in zato tudi odvrča od zvestobe. Zvestobe čemu? Zvestobe idealom, zaradi katerih so se borili naši bratje junaki: za svobodo in pravico v krščanskem duhu, z vero v Boga in z ljubeznijo do naroda.

Prepričani smo, da so imeli prav in da je bila njihova zastava — zastava resnice. A kljub temu je Bog dopustil, da so preživeli najhujše trenutke in zaslužili s svojo krvjo veličino mučeništva, ki nam je napolnilo dušo s silo, z močjo, ki nas je povezala in privedla sem, sila, ki nam je dala že 35 let življenja v emigraciji, v svobodni deželi, kateri moramo biti hvaležni vsak dan. Izkoristimo to svobodo, da izpolnimo dolžnost, ki ni v maščeval-

nosti, ampak v glasni besedi, da bo svet vedel za našo preteklost, katera se doma v Sloveniji sistematično zakriva in lažnivo podaja. To je naš kompromis. Lahko smo mirni. Nobena laž ne more ostati zakrita v zgodovini, katere moramo biti vsi, prav vsi, soustvarjalci.

Na svojih ramenih nosimo odgovornost, da razkrinkavamo zmotno komunizma, katerega moramo v bistvu spoznavati, da predajamo svoje smotre in ideale potomcem, da se bodo tudi oni zavedali, da se v njih pretaka kri naroda, ki je doživel in pretrpel rdečo revolucijo in plačal s smrtjo tisočev svoj odpor proti krivim idealom.

Kdor ne more prodreti z idejo, ta se posluži nasilja. Toda ubije se telo, ne pa ideja, ki je vodilna luč in končno le zmaga.

Zaradi tega smo dolžni zvestobe našim padlim junakom, ki so šli pred nami in nam začrtali pot. Z njihovo smrtjo se ni vse končalo; ne smejo biti za nas samo predmet žalovanja, opevanja in poveličevanja. Padli živijo v nas, ker so bili pokopani v nas. Bakla, katero so oni prižgali, nam mora še vedno osvetljevati pot v bodočnost, nam mora še vedno ogrevati srca, in ta bakla mora prehajati iz roda v rod, dokler njen plamen ne bo znova zagorel v Sloveniji, kjer vemo, da je danes duhovno pogorišče. Vemo pa tudi, da je pod pepelom še rodovitna zemlja. Namakati jo mo-

ramo z idejami, s trudom in pogumom, predvsem pa vsejati pravo seme, da bomo lahko kdaj želi.

Bodočnost terja od nas vseh veliko razuma, kreativnosti in samozavesti, da bomo znali napisati na prazen list bodoče zgodovine poglavje o osvoboditvi in boljši ureditvi slovenske družbe. Čas zahteva od nas, da se povežemo v en sam zbor, in da zapoje mo svetu skupno melodijo, katero moramo skomponirati vsi z največjo ljubeznijo do naroda in do naših junakov. Prišel je že čas, da se zavemo, da je več tega, kar nas druži, kot tistega, ki nas ločuje. Iščimo skupnih točk in tudi skupnih črt.

Strnimo se v enoto, v kamenito gmoto, kot se sliši v domobranski pesmi. Posedimo okoli mize idej in se o vseh političnih alternativah pomenimo, predvsem sedaj, ko se lahko situacija doma ne-

nadoma spremeni. Samim sebi moramo dokazati, da smo zreli za razgovor, da se znamo poslušati in da znamo spoštovati mnenje brata Slovenca, ki misli drugače; toda vedeti moramo, da režim v Sloveniji izhaja iz ideologije, ki je v nasprotju s krščanskim pogledom na človeka in njegovo usodo; ker ne sprejema nobene opozicije in zavrača vsako idejo o političnim pluralizmu, emigracija ne more imeti z režimom in njegovimi ljudmi mirnega odnosa. Zavedajmo se, da posebno v kritičnih dobah dober človek ne sme ostati neprizadet. Ljubezen do bližnjega ga mora priganjati, da se po svojih možnostih vključuje v akcije, ki so usmerjene v obrambo človeške skupnosti, kateri pripada.

Torej, zavedajmo se kompromisa, ki ga imamo, da nas bo ta zavest vodila k dobrim in sigurnim korakom, ko pride čas sprememb in odločitev. Ne dovoljimo, da bi nas čas in materialno udobje odvrčala od osnovnih temeljev naše emigracije. V bodočnosti slovenskega naroda bomo odločali tudi mi, toliko, kolikor bomo držali skupaj in kolikor bomo znali predajati baklo v roke bodočih rodov.

Z jasnimi idejami in korajžnimi nastopi torej gradimo novo bodočnost Slovenije, v zvestobi do naših junakov, katerim kličemo slavo!

Marko Fink

Martin Krpan

(Nadaljevanje)

Ko prideta v orožnico, to je v tisto shrambo, kjer imajo orožje, namreč: sablje, meče, jeklene oklepe za na prsi, čelade, in kakor se imenuje to in ono; Krpan izbira, in izbira, pa kar prime, vse v rokah zdrobi, ker je bil silen človek. Cesarja skoraj obide zrna, ko to vidi; vender se stori srčnega in vpraša: „No, boš kaj kmalo izbral?“

„V čem si bom pa izbiral?“ odgovori Krpan. „To je sama igrača; to ni za velikana, ki se mu pravi Brdavs pa tudi za mene ne, ki mi pravite Krpan. Kje imate kaj boljšega?“

Cesar se čudi in pravi: „Če to ne bo zate, sam ne vem, kako bi? Večega in boljšega nimamo.“

Na to reče oni: „Veste kaj? Pokažite mi, kje je ktera kovačnica!“

Pelja ga hitro sam cesar v kovačnico, ki je bila tudi na dvoru; zakaj taki imajo vso pripravo in tudi kovačnico, da je kladvo in nakovalo pri rokah, ako se konj izbosi ali če je kaj družega treba, da se podstavi ali prekuje. Krpan vzame kos železa in najtežje kladvo, ki ga je kovač vselej z obema rokama vihtel; njemu je pa v eni roci pelo, kakor bi koso klepal. „Oj tat sežgani!“

pravijo vsi, ko to vidijo; še cesarju se je imenitno zdelo, da ima tacega hrusta pri hiši. Krpan kuje in kuje, goni méh na vse kriplje, ter naredi veliko reč, ki ni bila nobenemu orožju podobna; imela je največ enakosti z mesarico. Ko to izgotovi, gre na cesarski vrt, in poseka mlado, košato lipo iznad kamnite mize, kamor so hodili gospoda poletu hladit se. Cesar, ki mu je bil zmirom za petami, brž priteče in zavpije: „Krpan! I kaj pa to delaš? Da te bes opali! Ne veš, da cesarica raje da vse konje od hiše kakor to lipo od mize? Pa si jo posekal! Kaj bo pa zdaj?“

Krpan z Vrha pa, ne da bi se bal, odgovori: „Kar je, to je. Zakaj pa mi niste druge pokazali, če se vam té tako smili? Kaj bo pa? Drevo je drevo! Jaz pa moram imeti les nalašč za svojo rabo, kakoršnega v boji potrebujem.“

Cesar molči, ker vidi, da ne pomaga zvoniti, ko je toča uže pobila; pa vender ga je skrbelo, kako bi se izgovoril pred cesarico. Krpan tedaj naredi najprvo toporišče mesarici, potem pa obseka pol sežnja dolg ter na enem koncu jako debel kij, pa gre pred cesarja: „**Orožje** imam, ali konja

nimam. Saj menda se ne bova peš lasala?“

Cesar, zastran lipe še zmirom nekoliko nevšečen, pravi: „Pojdi, pa vzemi konja, ktere ga hočeš. Saj vem, da le širokoústiš. Kdaj bom jaz papež v Rimu? Takrat, kadar boš ti zmogel velikana. Če misliš, primi ga, pa mu odstriži glavo, ako si za kaj, da bo imela moja država mir pred njim, ti pa veliko čast in slavo za njim!“

Krpan je bil malo srdit, pa vendar jezo pogoltne in reče: „Kar se tiče Brdavsca, to ni igrača, kakor bi kdo z grma zapodil vrabca, ki se boji vsacega ocepka in kamna. Koliko junakov pa imate, da bi si upali nádenj? Zapomnite

si, cesarost, kar sem obljubil, storil bom, če prav od jeze popokájo vsi obrekovalci, ki me mrazijo pri vas. Da bi le vsi ljudje vselej držali se svojih besedi tako, kakor se mislim jaz, ako me Bog ne udari; pa bi nihče ne vedel, kaj se pravi laž na zemlji! Toda svet je hudoben, ter ne pomisli, da je Bog velik, človek majhen. Zdaj pa le pojte, greva, da konja izbereva. Nočem tacega, da bi pod mojo težo pred velikanom počenil na vse štiri noge, vam v sramoto, meni v sitnost. Dunajčani bi se smejali, vi pa rekli: „Poglejte ga, še konja mi je izpridil!“

Cesar je kar obsteklel, poslu-

šajte modrost Martinovih ust, in potem gre ž njim. Ko prideta v konják, povpraša: „Po čem bo-deš pa konja poznal, je-li dober ali ne?“

Krpan odgovori: „Po tem, da se mi ne bo dal za rep čez prag potegniti.“

Cesar pravi: „Le skusi! Ali da-ravno si prekanjeni tat, storil mi dovolj sitnosti pred cesarico, sva-rim te, vari se, da te kateri ne ubije; konji so iskri.“

Martin Krpan pak izleče pr-vega in zadnjega in vse druge čez prag; še celó tistega, ki ga je sam cesar jahal samo dvakrat v letu, namreč: o veliki noči, pa o svetem Telesu; to se je men-da cesarju posebno pod nos po-kadilo. Potem reče Krpan: „Tu-kaj ga nimate za moje sedlo! Poj-va k družim.“

Cesar odgovori čméren: „Če niso ti zate, moraš peš bojevati. Ti nisi pravdanski človek! Vem, da ga nimam v cesarstvu tacega, da bi ga ti, zagovédnež, ne izle- kel!“

„Ta je pa užé prazna!“ pravi Krpan. „Jaz imam doma kobilico, ktere ne izleče nobeden vaših ju-nakov, stavim svojo glavo, če ni drugače; da ne porekó Dunajčā-nje z Brdavsom vred, da lažem.“

„Pa ni tista,“ vpraša cesar, „ki si ž njo plesal po snegu?“

„Tista, tista!“ zavrne on.

Cesar pa se razhudi, rekoč: „Zdaj pa užé vidim, da si bebec ali pa mene delaš bebeca! Vari

se me, Krpane! Moja roka je dolga.“

Krpan pa mu v smehu odgovo-ri: „Če je s tem dalja, pa vender ne seže velikanu še celo do pasa ne, nikar užé do brade, da bi ga malo oskubla in zlasala. Ampak pustimo šale tacim ljudem v na-potje, ki nimajo družega dela, ka-kor da ž njimi dražijo svojega bližnjega; meníva se raje od Br-davsca, ki še zdaj nosi glavo. Poš-ljite mi hitro po kobilico; ali pa naj grem sam po njo. Toda pot-lej ne vem? — Ko bi mene več ne bilo nazaj? — — Bogu je vse mogoče!“

Cesar, ko to sliši, urno pošlje na Vrh po Krpanovo kobilico. Ko jo pripeljejo na Dunaj, Krpan reče: „Zdaj pa le vkup dunajski junaki, kjer vas je še kaj! Moje kobilice, kakor je videti slaba, vender nihče ne potegne do pra-ga, nikar užé čez prag!“

Skušali so jahači in konjarji, in vsi tisti, ki so učeni, kako ve-lja v strah prijeti konja, bodi si hud ali pa krotak, pa kobilice ni nihče premaknil z mesta; vsace-ga je vrgla na gnojno gomilo. „Bes te lopi!“ reče eden in dru-gi. „Majhno kljuse, velika moč!“

Prišel je čas boja z velikanom; bilo je ravno svetega Erazma dan. Krpan vzame kij in mesari-co, zausede kobilico, pa jezdi iz mesta na travnik, kjer se je Br-davs bojeval. Martina je bilo čud-no gledati: njegova kobilica je bila majhna, noge je imel velike, tako da so se skoraj po tleh za

njim vlekke; na glavi je pa nosil star klobuk širocih krajev, na sebi pa debelo suktnjo iz domače volne; vendar se nobenega ni bal: celó sam cesar ga je rad poslušal, kadar je kakšno prav žaltavo razdril.

Ko ugleda Brdavs jezdeca, svojega sovražnika, začne s krohotom smejati se in reče: „Ali je to tisti Krpan, ki so ga poklicali nad me tako deleč, tam z Vrha od Svete Trojice? Mar bi raje bil ostal doma za pečjo, da bi ne cvelil svoje stare matere, ako jo še imaš, da bi ne žalil svoje žene, ako ti jo je Bog dal. Pojdi mi izpred oči, da te videl ne bom, pa le naglo, dokler mi je srce še usmiljeno. Če me zgrabi jeza, ležal boš na zemlji krvav, kakor je sam cesarjev sin in sto družih!“

Krpan mu odgovori: „Če nisi z Bogom še spravljen, urno skleni, kar imaš; moja misel ni, dolgo čakati, mudi se mi domu za peč; tvoje besede so mi obudile v srcu živo željo do svoje kočice in do svoje peči; ali poprej vendar ne pojdem, da tebi vzamem glavo. Pa ne zameri! To mi je naročil moj gospod cesar; jaz nisem vedel ne zate ne za tvoje velikanstvo in za vse krvave poboje. Prijezdi bliže, da si podava roke; nikoli si jih nisva poprej, nikoli si jih ne bova pozneje; ali pravijo, da Bog nima rad, če pride kdo z jezo v srcu pred sodni stol.“

Velikan se nekoliko začudi, ko

to sliši. Naglo prijezdi, ter mu poda svojo debelo roko. Krpan mu jo pa tako stisne, da precej kri izza nohtov udari.

Brdavs malo zareži, pa vender nič ne pravi, ampak misli si: ta je hud in močan; pa kaj bo — kmet je kmet; saj ne zna bojevati se, kakor gre junakom.

Urno zasukneta vsaki svojega konja in zdirjata si od daleč zopet naproti. Brdavs visoko vzdigne meč, da bi užé o prvem odsekal sovražniku glavo; ali ta mu urno podstavi svoj kij, da se meč globoko zadere v mehko lipovino; in preden ga velikan more izdreti, odjaha Krpan z male kobilice, potegne Brdavs na tla, pa ga položi, kakor bi otroka v zibel déval, ter mu stopi za vrat in reče: „No, zdaj pa le hitro izmoli en očenašek ali dva, in pa svojih grehov se malo pokesaj; izpovedal se ne boš več, nimam časa dolgo odlašati, mudi se mi domu za peč; znaj da komaj čakam, da bi zopet slišal zvon, ki poje na Vrhu pri Sveti Trojici.“

To izreče, pa vzame počasi mesarico, ter mu odseka glavo, in se vrne proti mestu.

Dunajčanje, ki so do zdaj le od deleč gledali, prideró k njemu, tudi sam cesar mu pride naproti, pa ga objame pričo ljudstva, ki je vpilo na vse grlo: „Krpan je nas otel! Hvala Krpanu, dokler bo Dunaj stal!“

Krpanu se je to kaj dobro zdelo, da je dosegel toliko časti, in

držal se je na svoji kobilici, kakor bi šel v gostje vabit. Saj se je tudi lahko; še tu med nami, če kdo kacega slepca ali belouško ubije, še ne vé, na kateri grm bi jo obesil, da bi jo videlo več več ljudi.

Ko pridejo v cesarsko poslopje vsi knezi, vojskovodje in vsa prva gospoda s Krpanom, spregovorijo najprvo sam cesar in pravi: „Zdaj si pa le izberi! Dam ti, kar želiš, ker si zmogel tolicege sovražnika in otél deželo in mesto velike nadloge in nesreče. Nimam take stvari v cesarstvu, da bi djal: ne dam ti je, če jo hočeš; celo Jerico, mojo edino hčer, imaš na ponudbo, ako nisi še oženjen.“

„Oženjén sem bil, pa nisem več,“ odgovori Krpan; „rajnica je umrla, druge pa nisem iskal. Sam ne vem, kako bi vender, da bi ne bilo meni napek, Bogu in dobrim ljudem pa všeč. Vašega dekleta sem užé videl. Če je tudi še tako pametna, kakor je lepa, potlej naj se le skrije moja babnica pred njo v vseh rečeh. Dobrote res da je navajena, tistega ne bom djal, ker je od bogate hiše doma; pa saj na Vrhu pri Sveti Trojici spet nismo zgolj berači; pri nas tudi skozi vse leto visi kaj prekajenega na ražnu. Samo to ne vem, kako bo. — Nesla sva bila z Marjeto v oprtnih košéh enkrat grozdje v mesto. Nazaj gredé mi je bila pa ona zbolela na potu. Tako se mi je sitno zdelo, da vam ne morem

Tkivo krajev
je vedno rahlejšé,
rdeče, rjavo, zláto — le še sled,
ki ponikne
v dno.

Vladimir Truhlar

povedati! Raje bi bil imel, da bi se mi bile utrgale v cerkvi naravnici obé kmalu, takrat ko bi ravno bil sveče prižigal. Ni bilo drugače: naložil sem jo v oprtni koš, koš pa na pleči, ter sem koráčil mastito ž njo! Izhajal bi užé bil; saj Mretačka je bila tako majhna, kakor deklina trinajstih let — pa jih je nadloga vender imela užé trideset, ko sva se jemala — težka tedaj ni bila; ali kamor sem prišel, povsod so me vprašali, kakšno kramo prodajam. To je presneto slaba krama, babo po svetu prenašati! In ko bi se zdaj na cesti nama spet kaj tacega nakretilo, vaši hčeri in pa meni? Od tukaj do Vrha se pot vleče kakor kurja čéva. Koša revež nimam, kobilica ima pa samo sedlo! Pa bi tudi ne bilo čudo, ko bi zbolela; saj vemo vsi, da take mehkote niso vajene od petih zjutraj do osmih zvečer cika coka, cika coka s konjem. Če se to prav do dobrega vse premisli, menda bo najbolje, da vam ostane cesarična meni pa vdovstvo, čeravno prav za prav dosti ne maram zanje; ali kar Bog da, tega se človek ne sme braniti.“

(Konec prihodnjič)

SVETOVNE NOVINE

Po teoloških pogovorih v Odesi

Vatikanski list *Osservatore Romano* je 29. aprila objavil obširno poročilo o nedavnih teoloških pogovorih med ruskimi pravoslavni teologi in zastopniki katoliške Cerkve v Odesi. Taki pogovori so že bili 1967 v Leningradu, 1970 v Bariju v Italiji, 1973 v Zagorsku pri Moskvi, 1975 pa v Trentu v Italiji. Tokrat so govorili o odnosih med krajevno in vesoljno Cerkvijo.

Vseh pogovorov se je udeleževal gostitelj, metropolit Sergej iz Ode-se, vodila pa sta jih pravoslavni metropolit Filaret in kardinal Willebrands. Začeli so jih s počastitvijo Matere božje v odeškem samostanu. Zastopniki obeh strani so v kratkem pregledu orisali odnose med ruskim pravoslavjem in katoliško Cerkvijo od zadnjih pogovorov v Trentu dalje. Precej so razpravljali med drugim o razvoju škofij na Vzhodu in Zahodu ter o odnosu, ki ga škof zavzema v odnosu do drugih škofov v bližini. Govorili so tudi o mestu žensk v ruskem pravoslavju in v katoliški Cerkvi. Obe

Cerkvi vztrajata pri tem, da po zgledu apostolov ne podelujeta zakramenta sv. reda ženskam, vsekakor pa sta obe za to, da dobijo ženske mesto tudi v raznih odgovornih nalogah v Cerkvi.

Katoliški udeleženci so imeli priložnost za pogovore z duhovniki raznih župnij v Odesi, z nekaterimi redovniki pa tudi verniki. 15. marca so imeli slovesno službo božjo v odeški stolnici sv. Petra. Za 2 dni so se še ustavili pri metropolitu Filaretu v Kijevu, potem pa jih je sprejel v Moskvi ruski patriarh Pimen. Obiskali so tudi semenišče in duhovno akademijo v Zagorsku.

Prepoved bogoslužja v moldavski republiki

Moldavija je bila do konca druge svetovne vojne del Romunije, nato pa si jo je podvrgla Sovjetska zveza in jo razglasila za eno izmed svojih republik. Glavno mesto je Kišinev. V tej prestolnici je edina katoliška cerkev za vso deželo, ki meri 33.700 kv. km (poldruga Slovenija in živi v njej kakih 40.000 ka-

toličanov). Zanje je do zadnjega skrbel edini katoliški duhovnik Vladislav Cavalnjuk. Zadnje vesti vedo povedati, da so mu krajevne oblasti prepovedale vršiti bogoslužje. Svojo prepoved so utemeljile s tem, da se udeležuje bogoslužja preveliko število otrok in mladih ter da število vernikov prehitro narašča.

Mednarodni kongres o sv. Katarini Sienski

Za letošnji god sv. Katarine Sienske, 29. aprila, je bil v Rimu mednarodni kongres, ki je bil posvečen 600-letnici svetnice, ki je umrla 29. aprila 1380. Udeleženci kongresa so bili iz Italije, ZDA, Kanade, Kolumbije, Ekvadorja, Angole in Avstralije. Razpravljali so o raznih vprašanjih današnjega časa, npr. žena in politika, žena in družba, laiki v Cerkvi, ekumenizem.

Sv. Katarina Sienska se je kot zrelo dekle odločila za spokorno življenje po smernicah sv. Dominika. Pozneje je zbrala okoli sebe številno skupino ljudi, ki jih je vodila v duhovnosti in navajala na dela krščanske ljubezni. Posredovala je pogosto med papežem in vladarji, posegala je v reformo Cerkve in uspešno nastopala kot razsodnica v mnogih svetnih sporih. S svojim vplivom na papeža Gregorija XI. je dosegla, da se je vrnil iz Avignona v južni Franciji v Rim. Narekovala je številna pisma, sestavila 25 molitev in spisala „Knjigo božjega nauka“. To je pogovor med človekom, ki moli, in Bogom.

Za svetnico jo je proglasil Pij II. leta 1461, za zavetnico Italije Pij XII. leta 1939, za cerkveno učiteljico skupaj s sv. Terezijo Avilsko pa Pavel VI.

Sv. Frančišek Asiški zavetnik naravnega okolja

Papež Janez Pavel II. je s posebno listino, ki jo je poslal frančiškonom v Assisiju, razglasil sv. Frančiška za zavetnika ekologije, prizadevanja za ohranjevanje naravnega okolja.

Začetek Benediktovih slovesnosti

17. maja so se začele avstrijske slovesnosti v počastitev 1500-letnice rojstva sv. Benedikta, očeta zahodnega meništvja in zavetnika Evrope. V najpomembnejši benediktinski postojanki, Marijinem svetišču Mariazzell, je bila slovesna božja služba, ki jo je imel dunajski kardinal Franz König. Udeležili so se je tudi dunajski nuncij Cagna, avstrijski državni predsednik Rudolf Kirchschräger ter vrsta zastopnikov svetnih oblasti.

Marija tolažnica

„Presveta Devica, bodi edinstvena in stalna tolažnica Cerkve, ki jo ljubiš in varuješ! Tolaži svoje škofo in duhovnike, misijonarje in redovnike, ki si prizadevajo, da bi rešili današnjo družbo, kar ni lahko delo in je večkrat polno nasprotovanja. Tolaži krščanske skupnosti

in jim nakloni dar številnih in dobrih duhovniških *in redovniških poklicev! Tolaži v težavah tudi tiste, ki nosijo breme oblasti in odgovornosti na civilnem, verskem, družbenem in političnem področju, da bodo vedno imeli pred očmi le skupni blagor ter celotni človekov razvoj kljub težavam in neuspehom.

O Marija tolažnica, tolaži vse in daj vsem razumeti, da je skrivnost sreče v dobroti in zvesti hoji za tvojim Sinom Jezusom!“

Janez Pavel II., v Turinu 13. 4. 80

Kardinal Hume o zlu našega časa

Raznovrstne nevarnosti pretijo današnjemu človeku, je dejal angleški kardinal Basil Hume, nadškof iz Westminstera, na študijskem tečaju o razvoju sodobnega sveta. Tečaj je priredila v Londonu komisija Pravičnost in mir angleške škofovske konference. Kardinal je naštel 6 vrst zla: prevelika razlika v bogastvu med narodi na svetu, zastupljanje človekovega okolja, pomanjkanje nadzorstva in pravične razdelitve energetskih virov, lakota po raznih predelih sveta, pomanjkanje spoštovanja človekovega življenja in nevarnost atomske vojne. Vse to zlo ogroža človekov napredek in leži nad človeštvom kakor „skupnostni greh“.

Papež dopolnil 60 let

18. maja je papež Janez Pavel II. praznoval svoj 60. rojstni dan. Praznovanje je minilo v pastoralnem

delu. Dopoldne je na Trgu sv. Petra maševal za mlade pripadnike ognjiščarskega gibanja, ki so z vseh strani sveta prišli v Rim na svoj festival Gen. Ob navdušenem ploskanju nad 50.000 mladih je govoril o moči mladosti in ponovil misel, da so mladi njegovo upanje in upanje sveta. Vse je pozval, naj si prizadevajo za boljši in pravičnejši svet.

Težave na Češkem

Češkoslovaški kardinal Tomašek je povedal dopisniku italijanskega lista Il Regno, da zadnji pogovori češkoslovaških zastopnikov v Vatikanu niso privedli do kakih uspehov. Pogovori se sučejo okoli imenovanja novih škofov, za katere oblasti stalno predlagajo le člane duhovniškega društva Pacem in terris, ki je naklonjeno režimu. Druga težava je otežkočanje poučevanja verouka in državni odlok, da semenišča ne smejo sprejeti več pripadnikov na duhovništvo, kot so jih komunisti doočili.

Sirski pravoslavni patriarh pri papežu

15. maja je sirski pravoslavni patriarh Mar Ignatius Yacub III. uradno obiskal papeža Janeza Pavla II. Obiskal je tudi razne rimske cerkve in zavode. Patriarh, ki je leta 1971 obiskal Pavla VI., predstavlja okrog 100.000 vernikov v Siriji in okrog 500.000 v Indiji. Njihova Cerkve se je od Rima ločila v 6. stoletju, ker ni sprejela sklepov kalcedonske-

ga koncila, ki je opredelil dogmo o Kristusu kot eni osebi z dvema naravama.

Za katynske žrtve

Na zadnjo nedeljo v aprilu so v več cerkvah v Varšavi imeli spominsko bogoslužje za žrtve v Katynu, kjer so Sovjeti pobili 5000 poljskih častnikov ob začetku zadnje vojne. Civilnih proslav v spomin na to tragedijo seveda ni bilo.

Salzburški nadškof Brežnjevu

14. maja se je salzburški nadškof dr. Karl Berg s posebno brzojavko obrnil do sovjetskega diktatorja Leonida Brežnjeva, naj ustavi sedanje preganjanje zavzetih krščanskih vernikov v Sovjetski zvezi. Poleg nadškofa je podpisal brzojavko tudi dr. Josef Schicho kot zastopnik avstrijskih listov, ki so v zadnjih tednih zbrali okoli 40.000 podpisov za to brzojavko. Posebej omenja brzojavka pred kratkim zaprtega Vladimirja Poreša iz Leningrada in Vladimirja Burtseva ter Viktorja Popkova iz Smolenska. Omenja tudi pripravo postopka zoper nekatere voditelje mladinskih verskih skupin v Kalininu.

Dunajski kardinal König se je marca podobno obrnil s posebnim pismom na Brežnjeva in se zavzel za izpustitev Dimitrija Dudka, Gleba Jakunina in Vasilija Romanjuka. Kardinal se je oprl na 52. člen sovjetske ustave, ki zagotavlja sovjetskimi državljanom svobodo vesti in

pravico priznavati se h katerikoli religiji.

27. marca je v Salzburgu katoliška študentovska mladina organizirala tihi pohod, s katerim je hotela opozoriti javnost na 40 zaprtih kristjanov v Sovjetski zvezi. Na čelu tisočglave množice sta stopala skoz mesto tudi pomožni škof Mayr iz Salzburga in pomožni škof Wagner iz Linza.

Tem prizadevanjem se je pred kratkim pridružila tudi ustanova Christian Solidarity International.

Sovjetska osvajalnost in sovjetski umiki

Vzhodna Nemčija: zatrtje ljudskega upora leta 1953.

Madžarska: zatrtje madžarskega ljudskega upora 1956. leta.

Južni Jemen: marksistični državni udar leta 1967, ki pripelje postopoma državo v popolno odvisnost od Moskve.

Češkoslovaška: vdor čet Varšavskega pakta pod okriljem Sovjetske zveze leta 1968.

Južni Vietnam: popolna zmaga Vietkonga ob sovjetski pomoči l. 1975.

Laos: isto leto zmaga komunizma s pomočjo vietnamskih čet.

Angola: po zračnem mostu pride v to deželo leta 1945 10 tisoč kubanskih vojakov, da zaščitijo interese Sovjetske zveze.

Etiopija: isti Kubanci pomagajo leta 1977 utrditi vojaški levičarski sistem s tem, da zatrejo gverilo v

Eritreji in izženejo somalske čete z južnega dela države.

Kambodža: vietnamske čete vkorakajo leta 1977 v to deželo in prokitajski režim rdečih Khmerov.

Afganistan: sovjetske čete se polaste te države, da rešijo levičarski režim.

In kje so Sovjeti morali oditi?

Jugoslavija: po prelomu Tita z Moskvo se je leta 1948 jugoslovanski komunistični režim sicer odmaknil od Rusije, a ostal še naprej stalinističen in komunističen.

Avstrija: ob podpisu državne pogodbe leta 1955 se SZ umakne iz svoje cone in s tem omogoči nevtralno Avstrijo.

Kitajska: leta 1960 SZ umakne svojih 10.000 „strokovnjakov“; sledi leta 1963 odkrit prelom s Pekingom.

Albanija: leta 1961 prekinitev diplomatskih odnosov, odhod sovjetskih svetovalcev in ukinitvev gospodarske pomoči.

Romunija: leta 1961 začetek političnega osamosvajanja od SZ, ki še traja.

Egipt: leta 1972 dá predsednik Sadat izgnati 15.000 sovjetskih vojaških svetovalcev; sledi leta 1976 odpoved prijateljske pogodbe med Egiptom in SZ.

Somalija: leta 1977 odpoved prijateljske pogodbe s SZ in izgon 5.000 sovjetskih vojaških svetovalcev.

Kardinal Pignedoli — umrl

15. junija je umrl za srčno kapjo na obisku pri svojem bratu kardinal Sergio Pignedoli, vatikanski diplomatski izvedenec, ki je veljal za glavnega kandidata, ki bi nasledil papeža

Pavla VI. Umrl je pri 70 letih. Pokojnik je kot vatikanski diplomat obiskal več kot 125 dežel, bil nuncij v Boliviji in Venezueli ter intimni prijatelj Pavla VI. Za kardinala je bil imenovan leta 1973, istočasno pa prevzel predsedniško mesto Tajništva za nekrstjane, ki je po II. vatikanskem koncilu navezovalo stike z velikimi nekrščanskimi verstvi. Dopisoval si je s stotinami ljudi, ki jih je spoznal na svojih potovanjih. Dnevno je napisal kakih 40 pisem. Na teden je prebral vsaj 1 knjigo. Preden je postal kardinal, je bil 5 let tajnik kongregacije za evangelizacijo narodov.

O umorjenem salvadorskem nadškofu

Konec marca so štirje neznanci ustrelili med mašo sansalvadorskega nadškofa Oscarja Arnulfa Romeira. Ta je bil glas lačnih, brezposelnih in nepismenih, delavcev in kmetov proti nasilni oblasti in bogatašem. Svetovna levica hoče pokojnega nadškofa predstaviti kot marksista. Profesor Weber z würzburške univerze, ki je nadškofa osebno dobro poznal, je k temu zapisal: „Le kdor pozna iz lastne izkušnje kočljivi sansalvadorski položaj, vé, po kako težki poti je moral nadškof iti, da ni podrl vseh mostov do ene plati. Dosti je brati številne pozive in pridige rajnega, da nekdo spozna, da je bil to človek miru in deklariran protimarksist. Dejstvo, da je bil privrženec socialistnih misli, ki so jih tudi marksisti sprejeli v svoj program, in da je zagovarjal načelo nasilja v silobranu, ga ne ločuje od cerkvenega izročila.“

Novice

IZ SLOVENIJE

Današnja slovenska vernost

Zadnja številka revije „Cerkev v sedanjem svetu“, ki izhaja v Ljubljani, navaja podatke o verskem življenju v Sloveniji. Odstotek cerkvenih pogrebov niha okoli 86%, krstov je okrog 65%, cerkveno se poroči okoli 52% slovenskih vernikov, k nedeljski maši pa jih redno vrhaja 25%.

Novomašniki mariborske škofije

Franc Berglez (26), Slovenske Konjice; Miha Herman (26), Stari trg pri Slov. Gradcu; Viljem Kovač (27), Grad; Stanko Milošič (26), Zgornji Leskovec — Haloze; Janez Mohorič (26), Sv. Anton v Slov. goricah; Franc Ornik (27), Sv. Jurij v Slov. goricah; Izidor Pečovnik (25), Vransko; Anton Ratej (27), Slov. Konjice; Roman štus (25), Podčetrtek; Štefan Vinkovič (26), Beltinci.

Redovniški novomašniki mariborske škofije: Cocej Vladimir (27), dominikanec, Žalec; Hajšek Janko (29), minorit, Žetale; Kavaš Franc (27), salezijanec, Odranci; Kolar Bogdan (26), salezijanec, Vojnik; Pajk Slavko (27), salezijanec, Sv. Lenart nad Laškim; Pivec Franci (27), frančiš-

kan, Studenice pri Poljčanah; Miha Sekolovnik (27), kapucin, Ojstrica nad Dravogradom; Šamperl Janez (26), minorit, Ptuj-Sv. Pavel in Pavel; Tkavec Roman (29), minorit, Sv. Rupert v Slovenskih goricah, in Veršič Mirko (29), minorit, sv. Marjeta niže Ptuja.

Letos je 39 slovenskih novomašnikov, od katerih je 28 iz kmečkih oziroma kmečko delavskih družin, drugi pa so iz delavskih ali iz obrtniških družin. Razmeroma izvirajo iz številnih družin, dva celo iz družine z 11 otroki, 2 iz družine z 10 otroki, 10 novomašnikov je iz družin s 5 ali več otroki, drugi pod 5. 19 novomašnikov je prvorojencev.

Romanje bolnikov na Brezje

VII. vseslovensko romanje bolnikov na Brezje je v soboto 28. junija privabilo nad 13 tisoč romarjev: invalidov, bolnih, ostarelih in spremljevalcev. Osrednji del romanja je bila mašna daritev, ki jo je s 60 somaševalci vodil slovenski metropolit dr. šuštar. Nadškof je v govoru spodbujal k vedno večji ljubezni do bližnjega, prijateljstvu, pripravljenosti za žrtve, k molitvi za globoko, živo vero, da je trpljenje odrešilno za vse člo-

veštvo, odrešilno je trpljenje tudi za slovensko Cerkev ter njeno prenavo. Popoldne je bil pesemski in recitativni program. Končalo pa se je romanje, ki ga prireja revija Ognjišče, s petimi litanijami Matere božje.

Namesto Kolmana Šuligoj

30. maja je zamenjal dosedanega predsednika komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi Staneta Kolmana Dušan Šuligoj, podpredsednik izvršnega sveta skupščine SR Slovenije. Kolman je že lani postal predsednik Slovenske izseljenske matice in član predsedstva republiške konference SZDL.

Karmeličanka Terezija Jenko — umrla

1. junija je v samostanu karmeličank v Mengšu umrla sestra Terezija D. J. Jenko, ustanoviteljica Karmela v Mengšu. Po šolanju pri Uršulinah v Ljubljani je stopila leta 1923 v Karmel na Selu. Odlikovala jo je natančnost v redovnih predpisih in globoko molitveno življenje. Ko je bil 1948 Karmel na Selu od režima razpuščen, se je vrnila na dom k ostarelim staršem, po očetovi smrti pa se je z materjo preselila v Karmel na Dunaju. Tja je pomagala še petim slovenskim sestram. 1967 je tvegala nov začetek v Mengšu. Imenovana je bila za vikarico in dvakrat za priorico. Letos 8. maja je spolnila 80 let.

Slikar Lojze Perko je odšel

19. junija je umrl akademski slikar Lojze Perko in bil pokopan 21.

junija na pokopališču v Podcerkvi pri Starem trgu pri Ložu. Pri pogrebni maši je bilo 9 duhovnikov. 4. junija se je peljal z motociklom domov v Dolenjo vas pri Cerknici, pa ga je zadel neki avtomobilist. Perko je obležal hudo poškodovan in ostal v nezavesti do konca.

Rajni Perko se je rodil 21. aprila 1909 v Starem trgu pri Ložu na Notranjskem. Bil je eden izmed številnih otrok nepremožne, a glasbeno in slikarsko nadarjene družine. Zavaljo tesnih gmotnih razmer je šele 27-leten lahko vstopil v kiparsko srednjo šolo Franceta Kralja. Študij anatomije ter modeliranja v lesu, glini in kamnu je osvajal zapozneli učenec s hlastnimi zamahi. Po končani srednji Kraljevi

šoli se je leta 1939 napotil v Zagreb k sprejemnemu izpitu na akademijo. Skušnjo je opravil brez težav, vendar so menili, da je za visoko šolo prestar, zato je odpotoval v bolgarsko prestolnico Sofijo in tam so ga leta 1940 sprejeli. Zapustil pa je kiparstvo in se odločil za slikarstvo. Leto dni si je bogatil risarsko znanje in prodiral v skrivnosti grafične govorice, pa je njegov študij pretrgala vojna vihra. Po vojni je šel skoz partizanske zapore in doživljal odrinjenost v novi družbi. Nazadnje je le mogel nadaljevati učenje in diplomirati na beograjski akademiji leta 1950. Poslej je živel vrsto let med Kamnikom in Ljubljano, dokler se ni leta 1961 dokončno preselil v Dolenjo vas pri Cerknici. Uredil si je zapuščeno mežnarjijo, ob romarski cerkvi sv. Marka kot stanovanje in slikarski atelje.

Perkovi slikarski prvenci segajo v štirideseta leta: Starec (1941), Vikica; Prodajalka marjetic (1942); Zibelka. Tedaj je tudi ustvarjal slovite ilustracije Martina Krpana za Slovenčevo knjižnico, tedaj tudi znamenito slovensko Marijo v kmečki ruti za cerkniško cerkev.

Po končanih študijah se je slikar z vso zmogljivostjo in znanjem lotil dela, da bi upodobil tisto, kar je bilo zakopano in kar se je sproti razraščalo v njegovi umetniški osebnosti. Kar se tiče snovi, je segel na široko: slikal je tihožitja, krajine, figuralne kompozicije, portrete, like otrok, delo na polju, kmete, drvarje, voznike, sejmarje, na-

šega človeka v krčmi. Vsebina Perkove umetnosti je posvečena slovenski zemlji in slovenskemu človeku ter usodni povezanosti tega človeka z zemljo. Zato jemlje motive iz človekove vsakdanjosti, zlasti iz jutra, dneva in večera notranjskega človeka, pa iz ljube notranjske pokrajine, kakor diha ta krajina v letnih časih in v očiščujočem kmetskem delu, ob skrivnostnem presihanju Cerkniškega jezera, ob šumenju zorečih žit in gozdov in ob vseh pre mnogih doživetjih, ki se slikarju zde vredni spomina in umetniške poustvarjalnosti. Vse Perkovo slikarstvo je čustveno podloženo in prežeto s hrepenenjem.

Vsebina in predmet narekujejo Perku slog in tehniko. Domačijska zavzetost mu določa vtisni, impresionistični izraz. Perko je nekak poimpresionist. Njegova samoniklost se najbolj kaže v njegovih barvah, katerih rjasto rjavi, srebrno sivi in toplo zeleni toni na čisto svojski način izpovedujejo disonance sedanjega časa. V zadnjem obdobju je bilo vse bolj čutiti Perkovo težnjo po modernejšem, čeprav predmetnem realizmu, po vzpostavitvi linije, da bi do polnosti uveljavil premoč barv.

Perko je ves čas ohranil globoko katoliško vernost. Med nami v Argentini ima več osebnih prijateljev in mnoge naše domove krasijo Perkove slike, izvirniki ali vsaj reprodukcije. Vesel je bil tudi, da smo v Duhovnem življenju občasno objavljali njegove grafike. Naj ga nebeški Umetnik poplača za predano služenje lepoti!

Med nami v Argentini

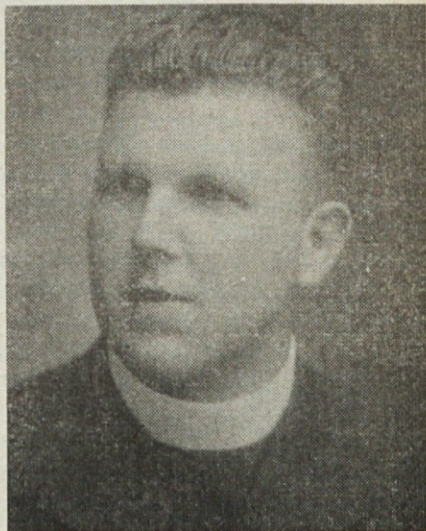
Zlata maša g. Stanka Skvarče

50-letnico svoje prve maše je praznoval v nedeljo 6. julija zlatomašnik Stanko Skvarča. Zlatomašna slovesnost je bila v zavodski kapeli presvetega Srca Jezusovega nasproti Slovenskega doma v San Martinu. V lepo okrašeni kapeli, polni jubilatovih prijateljev, so z zlatomašnikom somaševali p. Ivan Caserman DJ, ki mu je kot vrhniški sorojak in prijatelj pridigal, delegat msgr. Anton Orehar, Matija Lamovšek, Albin Avguštin, dr. Mirko Gogala, dr. Alojzij Stare, Jože Škerbec, Franc Bergant in Janez Cukjati. Mašni berili sta prebrala dr. Franc Bajlec in Aleksander Pirc. Pridigar je posebej podčrtal jubilatovo liturgično duhovnost in delo v spovednici ter med mladino. Slovenski pevski zbor iz San Martina je ubrano pel Tomčevo Prvo slovensko mašo.

Po maši je bilo slavnostno kosilo v dvorani Slovenskega doma. Celotno slavnost so organizirali nekdanji „tranijski fantje“, ki so z zlatomašnikom prijateljsko povezani še iz taboriščnih let. Med kosilom so izrekli čestitke msgr. Orehar, p. Caserman, predsednik Slovenskega doma Franc

Fajfar in v imenu organizatorjev Aleksander Pirc.

Zlatomašnik Skvarča je bil rojen na Vrhniki 29. novembra 1906. Obiskoval je klasično gimnazijo, napravil maturo leta 1926 in bil posvečen v duhovnika 29. junija 1930. Kot gimnazijec in bogoslovec je bil povezan z mladinskim in križarskim gibanjem. Od leta 1931 do 1933 je bil kaplan v Tržiču, od leta 1933 do

1941 kaplan v Kočevju, od 1941 do 1942 pa je bil župni upravitelj v Koprivniku. Italijani so ga dvakrat zaprli, prvič v Sloveniji, drugič pa so ga odpeljali v Italijo. Ko se je po posredovanju škofa Rožmana vrnil v domovino, so bili v Koprivniku že partizani, zato je ostal na domu pri starših na Vrhniki. Pred komunisti se je maja 1945 umaknil z begunci na Koroško. Begunska pot ga je potem vodila iz Koroške v Italijo v Videm in od tam prek Forlija v Riccione in potem v Trani, kjer je dušno-pastirsko oskrboval tamkajšnje slovenske begunce.

Leta 1948 je prišel v Buenos Aires in bil po posredovanju msgr. Janeza Hladnika sprejet v škofijo Mercedes. Eno leto je deloval v Jáureguiju, od leta 1949 do 1955 pa v Chivilicoyu. Tu je vsa leta vneto zbiral in vzgajal številno osnovnošolsko mladino v mladinski cerkveni organizaciji; v letu 1954 je bil več mesecev župni upravitelj in je v tem času dal delno prenoviti farno cerkev in organiziral slovesnosti ob 100-letnici župnije.

Od leta 1955 je hišni duhovnik v zavodu bratov maristov. Poig službene dejavnosti je vsa ta leta goreče spovedoval romarje v božjepotnem Marijincem svetišču v Lujanu in sicer dan za dnem, dopoldne in popoldne, iz leta v leto. Z marsikaterim romarjem je tudi zunaj spovednice stopil v dušnopastirski stik. Lahko zapišemo, da je bil zadnjih 25 let glavni spovednik romarjev v baziliki, čeprav je vse to delal iz lastnega nagiba. Sedaj ga nekoliko ovira pri tej dejavnosti, posebej pozimi, bolehnost.

Vsa leta spremlja zlatomašnik z zanimanjem tudi življenje slovenske skupnosti v Argentini. Rad je prihajan na prireditve in podpiral naše ustanove. Redno se je do zadnje bolezni udeleževal mesečnih sestankov slovenskih duhovnikov v Buenos Airesu.

K visokemu jubileju čestita zlatomašniku tudi naša revija in mu želi še vrsto zdravih, zadovoljnih in duhovniško plodnih let.

Občni zbor SKAD-a

Na občnem zboru Slovenskega katoliškega akademskega društva dne 31. maja v Slovenski hiši so visokošolci, včlanjeni v društvo, izvolili novi odbor, katerega sestavljajo Marjanka Kremžar, Martin Dobovšek, Helena Fink, Jože Rožanc, Pavlinka Dobovšek in Franci Žnidar. Duhovni vodja je dr. Alojzij Starc.

Kulturni večer SKA

Prvi kulturni večer letošnje sezone je priredila SKA v Slovenski hiši v soboto 21. junija. „O Bogu, o človeku in še o čem“ je predaval univ. prof. dr. Vinko Brumen, ki je tudi predstavil svojo novo knjigo „Naš in moj čas“, o kateri bo DŽ prineslo recenzijo.

Občni zbor SPD

Slovensko planinsko društvo v Bariločah je imelo 28. junija redni občni zbor, ki je izvolil novi odbor, v katerem so: predsednik Dinko Bertonec, podpredsednik Ciril Markež, tajnik Peter Drajzibner, namest-

nik Gregor Arko, odbornika Matjaž Jerman in Nejko Razinger, namestnik Ivan Arnšek; v nadzornem odboru so Vojko Arko, Blaž Razinger in Peter Arnšek. Poglavitna naloga novega odbora je ureditev pravne osebnosti in dovršitev ter notranja oprema stana.

Občni zbor na Pristavi

Na občnem zboru društva Slovenska pristava v Castelarju je bil 29. junija izvoljen novi odbor, ki ga sestavljajo: France Pernišek, Srečko Rus, France Rant, Matija Lamovšek, Nataša Krečič, Mirta Rant, Nande Češarek, Gusti Čop ml., Polde Golob, Andrej Golob, Franc Jerovšek, Kazimir Keber, Narte Kinkelj, Albin Kočar, Mavricij Kočar, Mirko Kopač, Bojan Križ, Rok Kurnik, Ivan Klemenčič, Karel Lisjak in Gregor Batagelj.

Blagoslovitev temeljnega kamna novemu Domu v Mendози

Ker je bilo poslopje Slovenskega doma v Mendози „dotrajano“, so se naši mendoški rojaki odločili, da zgradijo nov Dom. Obred blagoslovitve temeljnega kamna novega Doma je bil v nedeljo 1. junija. V dosedanji dvorani je bila sv. maša, ki jo je daroval dušni pastir Jože Horn. Po maši sta rojakom razložila načrt gradnje društveni predsednik Stane Grebenc in arh. Božidar Bajuk. Temeljni kamen je blagoslovil mendoški nadškof msgr. Cándido Rubiolo, ki je v nagovoru posebej pozval mladino, da mora vestno in z ljubeznijo gojiti

versko in narodno kulturno tradicijo svojih prednikov, ker jim je le tako zagotovljena plodna prihodnost tudi v tej novi domovini. Pevski zbor je zapel nekaj pesmi, potem pa je bilo skupno kosilo. Da bi znižali stroške gradnje, se je odbor odločil, da s prostovoljnimi delom člani društva izvršijo čimveč možnega dela.

Zveza slov. mater in žena

ZSMŽ ima mesečna predavanja v Slovenski hiši. Aprila je govoril msgr. Anton Orehar o časti in odgovornosti v Cerkvi, maja ga. Rezi Marinšek o pisateljih Reymontu in Dostojevskem, junijsko spominsko proslavo je pripravil lic. Andrej Mele, julija je bil razgovor z arh. Francijem Klemencom o dekoraciji doma, avgusta pa je govoril dr. Miha Stariha o arteriosklerozi.

Spomenica papežu

Med francoskimi izobraženci zbirajo podpise na spomenico papežu, s katero hočejo podpreti njegov pomen za Cerkev. V spomenici stoji, da imamo katoličani v sedanjem času, ki je čas uničevanja celih narodov, koncentracijskih taborišč, veliko odgovornost. Nočemo se vdajati raznim smerem, ki kvarijo in razbijajo našo skupnost od znotraj. Vsak od nas sme svobodno raziskovati vero. Določati pa, kaj je verska rešnica, gre le vodstvu Cerkve, ne pa posameznikom po njihovi mili volji. Spomenico je podpisalo že več uglednih osebnosti.

KJE JE KAJ

Leto 29 / 47

September 1980

UVODNIK	Kdo je Marija — zate in zame?	513
SODOBNA VPRAŠANJA	Človekova prihodnost je ogrožena	516
	Politični položaj Latinske Amerike in Cerkev (Franc Gnidovec)	541
NAŠA VPRAŠANJA	Slovenski kristjani v zgodovini (Naša luč)	520
	Svetost izraža narodovo moč (Franc Kramberger)	526
	Slomšek — našim šolam in nam vsem zavetnik, zgled in opomin (Vinko Brumen) ..	532
	Djilas o stalinistični revoluciji v Jugoslaviji (1941-1945)	538
LEPOSLOVJE	Naša pesem (Franc Bevk)	514
	Truhlar: Očitna grešnica, Reka, Dom, Avtobus, Pot vase	515, 519, 564
	Jesen (Karel Mauser)	546
	Očka, vzgajaj me malo! (Peter Karvaš) ...	548
	Martin Krpan (Fran Levstik)	560
V DRUŽINI	Poročena in zapuščena (Vital Vider)	553
ZA MLADINO	Snemajmo masko komunizmu! (Marko Fink)	557
NOVICE	Svetovne novice	565
	Novice iz Slovenije	570
	Med nami v Argentini	573

Malo za šalo, malo zares

Ravnatelj opere pevcu: „Ne morem vas nastavit, ker ne prenesem kletev.“

„Saj ne preklinjam.“

„Vi ne, a občinstvo bi.“

— — —

„Videla sem vašega moža v gledališču pa me ni spoznal.“

„Vem, mi je pravil o tem.“

— — —

Časnikar intervjuja sto let starega moža, ki je po poklicu grobar.

„Da, dočakal sem sto let, ker sem vse življenje trdo delal.“

Časnikar: „Kaj vas pa danes posebno veseli?“

Stoletnik: „Da nimam nobenega nasprotnika — vse sem že pokopal!“

— — —

Žena: „V nedeljo bova praznovala srebrno poroko. Zaklala bom petelina in skuhala boljše kosilo.“

Mož: „Pusti ubogo žival, saj ona ni nič kriva.“

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsible: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual No. 1.313.507

Tiska Vilko s. r. l., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.

Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

NA ZADNJI STRANI

Pesmi k hvalnicam in večernicam v molitvenem bogoslužju na praznik rojstva Device Marije (8. septembra).

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevji družbi v Celovec.

NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je 98.000 pesov; v ZDA in Kanadi 25 dolarjev; v Avstriji 300 šilingov; v Italiji 20.000 lir; drugje protivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja in notranja oprema DŽ in BS: Stane Snoj.

Marija, zemlje vse Gospa,
nebes Kraljica slavljená,
rešilna zvezda sred' morja,
deviška mati Jezusa.

Vzbrstela si kot lilija,
brezmadežno spočet si sad:
pripravljena, da nam rodiš
Gospoda, ki je božji Sin.

Ob tvojem rojstvu veseli
vsa zemlja se in te slavi,
izbrana si izmed žená
iz roda kralja Davida.

Po tebi zemeljski je rod
dobil pravico do nebes,
dosegli spravo z Bogom smo,
mir odpuščanja božjega.

Ko rojstva božje Matere
vsa Cerkev zdaj se veseli,
slavimo Troedinega,
na vekomaj mu dajmo čast.

O sveta Bogorodica,
ti čast rodu človeškega!
Poprej smo bili sužnji vsi,
otroci luči smo sedaj.

Devica si, kraljevska hči,
potomka kralja Davida,
še več pa kot pradedov rod
ti slave je podelil Bog.

Iztrgaj nas iz grešnosti
in naravnaj nas na Boga:
po tebi naj postanemo
kraljevski in duhovski rod.

Priprošnja tvoja naj zdrobi
prastarega dolga vezi
in zasluženje tvoje naj
nekoč privede nas v nebo.

Slavimo, Troedini, te,
ob rojstvu božje Matere,
izročil svoj si ji zaklad,
da posreduje ga še nam. Amen.

